

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ALMANYA (BAVYERA EYALETİ) VE TÜRKİYE'DE
COĞRAFYA ÖĞRETMENİ YETİŞTİRİLMESİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Bünyamin ERDEM

**İzmir
2010**

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ALMANYA (BAVYERA EYALETİ) VE TÜRKİYE'DE
COĞRAFYA ÖĞRETMENİ YETİŞTİRİLMESİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Bünyamin ERDEM

Danışman

Prof. Dr.h.c. İbrahim ATALAY

**İzmir
2010**

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Almanya (Bavyera Eyaleti) ve Türkiye’de Coğrafya Öğretmeni Yetiştirilmesinin Karşılaştırılması” adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazdığımı ve yararlandığım eserlerin kaynak dizininde gösterilenlerden oluştuğunu bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

/ / 2010
Bünyamin Erdem

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu sayfada j¼rimiz tarafından Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Eğitimi Bilimi Dalında Y¼ksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan
Prof. Dr. h.c. İbrahim ATALAY

¼ye
Doç. Dr. Hasan ÇUKUR

¼ye
Doç. Dr. Nevzat G¼M¼ř

ONAY

Yukarıda imzaların adı geçen oğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylıyorum.

/ / 2010

Prof. Dr. h.c. İbrahim ATALAY
Enstit¼ M¼d¼r¼

T.C YÜKSEKÖĞRETİM KURULU TEZ MERKEZİ TEZ
VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No **361776**
 Yazar Adı / Soyadı Bünyamin Erdem
 Uyuşu / T.C.Kimlik No T.C. 62596094382
 Telefon / Cep Telefonu / e-Posta 2328569545 5444654158 b.erdem73@hotmail.com
 Tezin Dili Türkçe
 Tezin Özgün Adı Almanya (Bavyera Eyaleti) ve Türkiye'de Coğrafya Öğretmeni Yetiştirilmesinin Karşılaştırılması
 Tezin Tercümesi Comparing the Education of Geography Teachers in Turkey and Germany (Bavaria)
 Konu Başlıkları Coğrafya
 Eğitim ve Öğretim
 Üniversite Dokuz Eylül Üniversitesi
 Enstitü / Hastane Eğitim Bilimleri Enstitüsü
 Anabilim Dalı Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı
 Bilim Dalı / Bölüm Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı
 Tez Türü Yüksek Lisans
 Yılı 2010
 Sayfa 58
 Tez Danışmanları Prof. Dr. h.c. İbrahim Ataiay
 Dizin Terimleri Coğrafya eğitimi=Geography education
 Coğrafya=Geography Coğrafya
 öğretimi=Geography teaching Coğrafya
 dersi=Geography lesson Coğrafya
 problemleri=Geography problems
 Önerilen Dizin Terimleri Coğrafya eğitimi=Geography education/Coğrafya=Geography
 Kısıtlama / Kısıt Süresi Yok

Yukarıda başlığı yazılı olan tezinin, ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda tamamen veya kısmen çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezime ilgili fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

25.02.2010

İmza:.....

Önsöz

Bu çalışmada Türkiye ve Almanya’da (Bavyera Eyaleti) coğrafya öğretmeni yetiştirme programları incelenerek farklılıklar ortaya konmaya Almanya’daki (Bavyera Eyaleti) coğrafya öğretmeni yetiştirme programları ışığı altında ülkemize bu konuda sağlayacağı katkılar ve öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Dört bölümden oluşan tezin birinci bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, sınırlılıklar ve tanımlar verilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırma konusu her iki ülkede coğrafya öğretmeni yetiştirme programları ortaya konarak karşılaştırmaya yer verilmiştir. Yeni yaklaşımlar ve modeller üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde araştırmada ulaşılan sonuçlar ve bulgular özetlenmiştir. Türkiye’de coğrafya öğretmeni yetiştirmede yeni önerilere yer verilmiştir.

Tez çalışmam boyunca bana ışık tutan, her türlü yardımını esirgemeyen tez hocam Prof.Dr. İbrahim ATALAY’a teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Ayrıca Almanya’da Friedrich Alexander Erlangen-Nürnberg Üniversitesi Coğrafya Bölümü öğretim üyelerinden Dr. Markus PINGOLD’e, Diplom Geogr. Birgit SCHWABE’ye, bölüm öğrencileri Heinzlmann V., Schindler S., Schaer R. ve Nürnberg Eğitim Fakültesi yabancı öğrencilerinden sorumlu Dr. Poschardt’a yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Türkiye ayağında Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölüm Başkanı Doç.Dr. Tuncer DEMİR’e ve bölüm öğrencilerine yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Veri toplama aşamasında Almanya’da vaktini ayırarak bana yardımlarda bulunan değerli dostum Ümit CANLI’ya ve çevirilerde yardımları için meslektaşım Almanca öğretmeni Gökhan ÖZENÇ’e teşekkür ederim. Tezle ilgili düşünce ve görüşleriyle destek veren eşim Sema ERDEM’e teşekkür ederim.

Bünyamin ERDEM

İÇİNDEKİLER

<u>Yemin Metni</u>	i
<u>Değerlendirme Kurulu Üyeleri</u>	ii
<u>Yüksek Öğretim Kurulu Dökümantasyon merkezi Tez veri Giriş Formu</u>	iii
Önsöz	iv
<u>İçindekiler</u>	v
Özet	vii
Abstract	viii

BÖLÜM I GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Sınırlılıklar	2
1.3. Tanımlar ve Kısaltmalar	3

BÖLÜM II YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli	4
2.2. Çalışma Evreni	4
2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	4

BÖLÜM III BULGULAR VE YORUM

TÜRKİYE VE ALMANYA'DA (BAVYERA EYALETİ) COĞRAFYA ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME PROGRAMLARI

3.1. Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Branş Öğretmeni Yetiştiren Kurumlara Genel Bakış	6
3.1.1. Yüksek Öğretmen Okulları	6
3.1.2. Deneme Yüksek Öğretmen Okulu	7

3.1.3. Üniversiteler	7
3.1.4. Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi	12
3.2. Türkiye’de Coğrafya Öğretmeni Yetiştiren Üniversitelerde Lisans Ders Programları	13
3.3. Almanya’da (Bavyera Eyaleti) Öğretmen Yetiştirme Sistemine Genel Bakış	17
3.3.1. Almanya’da Öğretmen Yetiştirmede Birlik Oluşturma Çalışmaları	17
3.3.2. Almanya’da (Bavyera Eyaleti) Öğretmen Yetiştirme Sistemi	19
3.3.3. Almanya’da (Bavyera Eyaleti) Bazı Üniversitelerde Öğretmen Yetiştirme Programları	25
3.4. Türkiye ve Almanya (Bavyera Eyaleti) Lise Coğrafya Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması	29
3.4.1. Dersler ve Öğrenim Süreleri Bakımından Görülen Farklılıklar	30
3.5. Lise Coğrafya Öğretmeni Yetiştirmedeki Farklılıklar Yeni Yaklaşımlar ve Modeller	33

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç ve Öneriler	38
KAYNAKÇA	42
EKLER	44
EK I: ÖĞRETMEN ADAYLARININ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI EĞİTİM ÖĞRETİM KURUMLARINDA YAPACAKLARI ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINA İLİŞKİN YÖNERGE	45
EK II: BOLOGNA SÜRECİ	51
EK III: ALMANYA (BAVYERA EYALETİ) VE TÜRKİYE’DE BAZI ÜNİVERSİTELERDE ÖĞRETİM GÖREVLİLERİ VE ÖĞRENCİLERLE YAPILAN GÖRÜŞMELER	55

Özet

Bu yüksek lisans tezinde Türkiye ve Almanya'da (Bavyera Eyaleti) Liselere Coğrafya Öğretmeni yetiştirilmesi ele alınmıştır. Konu her iki ülkede yetiştirme programları incelenerek benzer ve farklı yönleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışma tarandığında ülkemizde Cumhuriyet döneminde branş öğretmeni yetiştirmenin farklı uygulamaları anlatılarak bugünkü durum ortaya konmuştur. Bazı üniversitelerin coğrafya öğretmeni yetiştirme programları incelenmiştir. Ülkemizde araştırma bulgularına göre branş öğretmeni yetiştirilmesinde çeşitli sorunların ve uygulamadaki aksamaların varlığı tespit edilmiş çözüm önerileri getirilmiştir. Türkiye den daha ileri düzeyde olan Almanya'da farklı uygulama şekilleri görülmüş, bunların Türkiye'de uygulanabilirliği üzerinde özenle durulmuştur.

Almanya ile Türkiye coğrafya öğretmeni yetiştirme sistemi arasındaki farklılık Almanya'nın eyaletlerden oluşması ve eğitim işinin eyaletlere bırakılmasıdır. Almanya'da eğitim politikalarına yön veren çok sayıda kurum ve sivil meslek örgütleri bulunmaktadır. Ülkemizde ise eğitim merkezden planlanarak yönetilmekte bazı dönemlerde politik araç olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Planlar güncellikten ve çağın gereklerinden uzak olabilmektedir.

Araştırmada bulguların ışığı altında geleceğin nesillerini yetiştirecek öğretmenlerin çağın gereklerine cevap verebilecek bilgi ve becerileri kazandırılarak yetiştirilmesi gerekmektedir. Bunun için üniversitelere öğretmenlik mesleğini yapabilecek kabiliyette olan öğrencilerin alınması gerekir. Üniversitelerde öğretim kadrolarının kaliteli olması gerekir. Ders programlarının uygulanabilir ve güncel olması gerekir. Staj döneminde öğretmenlik bilgi ve becerilerinin kazandırılması için okul, üniversite ve Milli Eğitim işbirliği içinde tam anlamıyla koordinasyon sağlayarak çalışması gerekir.

Abstract

The subject of this study is education of geography teachers for high schools in Turkey and Bayern, Germany. Education programs in both countries were examined in an attempt to demonstrate the differences.

In this study, different implementations of branch teacher education throughout the Republic period are introduced and the current situation is presented. Geography teacher education programs in certain universities are examined. The presence of a variety of problems and practical breakdowns in education of branch teachers in Turkey country are identified based on research findings and suggestions are made for solving these problems. Different practical methods are observed in Germany, a country more advanced, and viability of these methods in Turkey is deliberated in detail.

The main difference between Germany and Turkey in geography teacher education system is the fact that Germany consists of states which are responsible for the handling of education. There are many institutions and professional organizations in Germany which govern educational policies. Whereas in our country, education is centrally planned and managed, which at times results in use of education for political purposes. Therefore plans may lack topicality and actuality.

In light of findings in this study, it is concluded that the teachers, responsible of bringing up next generations they are, need to be equipped with skills and abilities according to the demands of modern times during the course of their own education. For this reason, universities should accept students capable of performing the profession of teaching in a proper fashion. Universities need qualified teaching staff. Curricula need to be feasible and up to date. The schools, universities and National Education should cooperate and collaborate in a fully coordinated manner in order to outfit trainees with professional knowledge and skills during the probation period.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırma konusunu oluşturan problem durumu ortaya konmuş, konunun sınırlılıkları belirtilmiş, tanım ve kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Türkiye'nin kalkınması eğitim ile mümkündür. Toplumun her alanındaki aksaklığı eğitim sistemi ile ilişkilendirmek mümkündür. Toplumun kültürünü, bilinç düzeyini, ekonomisini, siyasetini, sağlık sistemini doğrudan etkilemektedir. Eğitim ülke kalkınmasının lokomotifidir.

Son 20-30 yılda dünyanın birçok gelişmiş ülkesinde gerçekleştirilen eğitime yönelik reformların ardından, artık bu reformların en etkin oyuncularını olan öğretmenlerin yetiştirilmesi ve kalitesine ilişkin çalışmalar ağırlık kazanmıştır. Ancak Türkiye'de genellikle sürekli reform çabaları dile getirilse ve birçok değişiklik yapılırsa da bu değişimler genelde günlük ve geçici çözümlerle son bulmaktadır. Köklü değişimler için bilimsel içerikli ve sistematik değişimler gerçekleştirilememektedir.

Almanya (Bavyera Eyaleti) ve Türkiye'de lise coğrafya öğretmeni nasıl yetiştirilir? Türkiye'deki lise coğrafya öğretmeni yetiştirme programlarına getirilecek yenilikler nelerdir?

Öğretmen yetiştiren lisans ve lisansüstü programlarda yıllardan beri süregelen önemli sorunlar ve öğretmen yetiştirme konusundaki çağdaş gelişmeler ve yönelimlerin ortaya çıkardığı temel ihtiyaçlar bu programların yeniden geliştirilmesinin gerekli olduğunu göstermektedir.

Coğrafya eğitiminin en önemli unsurlarından biri de coğrafya öğretmenleridir. Günümüzde Türkiye’de coğrafya öğretmenleri lisans düzeyindeki programlarla üniversitelerde yetiştirilmektedir. Araştırmamızda ülkemizdeki coğrafya öğretmeni yetiştirilmesindeki eksik yönlerini ortaya koyarak, daha ileri düzeyde olan Almanya’nın Bavyera Eyaletindeki coğrafya öğretmeni yetiştirme programlarını inceleyerek ülkemize katkıda bulunmaya çalışmaktır.

Türkiye’de öğretmen yetiştirme görevinin üniversitelere verilmesiyle öğretmen yetiştirme ile ilgili sorunların çözümlendiğini söylemek mümkün değildir. Öğretmen yetiştirme programlarında öğrenim gören öğrenciler çoğunlukla öğretmenlik mesleğini öncelikle tercih etmeyen, ortaöğretimde başarısı düşük olan öğrencilerden oluşmaktadır (Karagözoğlu, 1987).

Eğitim fakülteleri ile eğitim yüksekokulları yeterli sayı ve nitelikte öğretim elemanlarından yoksun bulunmaktadır (Türkoğlu, 1987; Korkut, 1987).

Hem eğitim fakültelerinin, hem de eğitim yüksekokullarının eğitim programları, alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi boyutlarının tümünü içermektedir. Programlarda dengesiz bir dağılım görülmektedir (Türkoğlu, 1988).

Eğitmen ve öğretmen yetiştiren programlarda önemli bir işlevi olan öğretim uygulamasına yönelik fakülteleri ile eğitim yüksekokullarının da yeterince ve gerektiği biçimde yer verilmemektedir (Küçükahmet, 1987).

Eğitim fakülteleri öğretimin niteliğini önemli ölçüde etkileyen yapılar, donanımları öğretim araç-gereçleri uygun ve yeterli olmaktan uzak bulunmaktadır.

1.2. Sınırlılıklar

Araştırma, Türkiye ve Almanya Bavyera eyaletinde coğrafya öğretmeni yetiştirme programlarının incelenmesi, farklılıklarının ortaya konması ile sınırlıdır.

1.3. Tanımlar ve Kısaltmalar

DGFG (Deutsche Gesellschaft für Geographie) : Almanya Coğrafya Birliği

BLLV (Bayerischer Lehrer-und Lehrerinnenverband) : Bayern Öğretmenler Birliği

HGD (Hochschulverband für Geographie und ihre Didaktik) : Coğrafya ve Öğretme Yöntemleri Yüksekokul Birliği

VDSG (Verband Deutsche Schulgeographen) : Alman Okul Coğrafyacıları Birliği

LPO (Landes Prüfungsordnung) : Devlet Sınav Sistemi (Düzeni)

Exkursion: Uygulamaya yönelik üniversitede ders aşamasında verilen bir ders şekli.

Seminar: Öğrencilerin önceden verilmiş bir konu hakkında hazırlanarak konularını sunmaları şeklinde görülen bir ders işleme şeklidir.

Kolloquim: Kolokiyum, üniversitelerde bir ders işleme şeklidir. Bir forum içinde doçentlerle öğrenciler arasında bilimsel konuşmalardır. Bir konu tartışılarak açıklığa kavuşturulmaya çalışılır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın ortaya konulmasında genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi var olan durumu mevcut haliyle ve geçmişteki durumu ile betimlemeyi anlatan yaklaşımlardır. Gerek Almanya Bavyera Eyaleti, gerekse Türkiye’de coğrafya öğretmeni yetiştirilmesinin ortaya konulması eksik yönleri, karşılaşılan problemler, yapılan eleştiriler ve getirilen öneriler ile ilgili rapor ve çalışmalar incelenerek ortaya konmaya çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Evreni

Bu çalışmanın evrenini Türkiye ve Almanya Bavyera Eyaletinde coğrafya öğretmeni yetiştirilmesi ile ilgili kanun, yönetmelik, genelge, basın-yayın, rapor, makale, bilgi, belge ve internet kaynakları, karşılıklı görüşme gibi kaynaklar oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada öncelikle verilerin toplanması amacıyla konuyla ilgili kaynaklar toplanmış, uzman görüşlerinden faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında gerek Türkiye’de, gerekse Almanya’da öğretim görevlileri ve öğrencilerle görüşmeler yapılmış, var olan eksik yönler ve eleştirel yaklaşımlar anlatılmıştır.

Almanya'da Bavyera Eyaleti Erlangen Üniversitesi Coğrafya Bölümü öğretim üyelerinden Dr. M. Pingold ile görüşülerek konuyla ilgili kaynaklar konusunda tavsiyeler alınmıştır. Türkiye'de Harran Üniversitesi Coğrafya Bölüm Başkanı ile görüşülmüş, görüşlerine ve tavsiyelerine yer verilmiştir.

Erlangen'de Friedrich-Alexander Üniversitesi Erlangen-Nürnberg Bölüm öğrenci danışmanı Bayan Birgit Schwabe ile görüşülerek sistemin işleyişi hakkında bilgi alınmıştır. Yine bölüm öğrencilerinden Vera Heinzlmann, Suzanne Schindler, René Schaer ile görüşülerek bölümü neden seçtikleri ve aldıkları eğitimden memnun olup olmadıkları, bitirince ne olmak istedikleri gibi birtakım soru-cevap şeklinde görüşmeler yapılmıştır.

Nürnberg'de Friedrich-Alexander Üniversitesi Erlangen Nürnberg Eğitim Fakültesi Bölüm Başkanı Dr. Poschardt ile de görüşülerek Bologna süreci hakkında bilgi alınmış, tavsiye ve önerilerine yer verilmiştir. Sürecin getirdiği olumlu ve olumsuz yanları değerlendirilmiştir.

Türkiye'de Harran Üniversitesi Coğrafya Bölüm Başkanı Doç.Dr. Tuncer DEMİR ile görüşülerek bölümün eksik yönleri ve sorunları hakkında bilgi alınmıştır. Yine bölüm öğrencilerinden M. Erdal Vural ve Okan Kaya ile görüşülerek bölümü neden tercih ettikleri ve bitirince ne olmak istedikleri gibi sorular yöneltilmiştir.

Almanya'da Bayreuth Üniversitesi ve Friedrich Alexander Üniversitesi Coğrafya Bölümü liseye öğretmen yetiştirme programları incelenmiştir. Türkiye'de Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümü ile Harran ve Ege Üniversitesi Coğrafya Bölümü'nden programlar incelenerek farklı yanları ortaya konmuştur. Eksik ve benzerlikler de ortaya konmuştur.Çalışmada gerek Türkiye'de gerekse Almanya'da (Bavyera Eyaleti) örnek alan seçiminde ulaşılabilirlik önemli rol oynamıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

TÜRKİYE VE ALMANYA'DA (BAVYERA EYALETİ) COĞRAFYA ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME PROGRAMLARI

3.1. Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Branş Öğretmeni Yetiştiren Kurumlara Genel Bakış

1923-1981 yılları arasında liselere öğretmen yetiştirmede iki kaynaktan söz edilebilir. Bunlar yüksek öğretmen okulları ve üniversitelerdir.

A- 3.1.1. Yüksek Öğretmen Okulları

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde ortaöğretim öğretmenlerinin, özellikle lise ve dengi okulların genel kültür dersleri öğretmenlerinin yetiştirilmesinde önemli katkısı olan kurumlardandır. 1891 yılında İstanbul’da “Darulmuallimin-i Aliye” adıyla kurulmuştur. Cumhuriyet döneminde “Yüksek Öğretmen Okulu” adı altında, özellikle liselere branş öğretmeni yetiştirmek için hizmet vermiştir.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde karşılaşılan en önemli sorunlardan birisi de yetiştirilen öğretmenlerin sayı olarak ihtiyaca cevap verememesidir. 1923 yılında Türkiye’de 513 lise öğretmeni bulunmaktaydı. Öğretmen ihtiyacının karşılanması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretmen Okullarını geliştirmek için birtakım önlemler almıştır. 1954-55 yılına kadar kendi türünde tek okul olarak öğretmen yetiştirme işlevini sürdürmüştür. Kavgar’a (1982:198) göre bu okulun

öğrenci sayısını arttırmak için alınan önlemlere karşın buraya girmek için sınırlı sayıda öğrenci başvuruyor, dolayısıyla yeterli sayıda öğretmen yetiştirilemiyordu. Okul 1923-63 yılları arasında 630 mezun verebilmiştir. Lise öğretmenlerine duyulan ihtiyacın giderek artmasıyla 1959 yılında Ankara’da, 1964 yılında İzmir’de birer Yüksek Öğretmen Okulu daha açılmıştır.

Yüksek Öğretmen Okulları yönetmelik ve programlarında yapılan değişikliklere ve öğrenci kontenjanlarının arttırılması yönünde girişilen tüm çabalara karşın lise öğretmen açığının kapatılmasında Bakanlığın öngördüğü ölçüde yeterli olamıyordu. Milli Eğitim Bakanlığı’nın tutarlı bir öğretmen yetiştirme politikasından yoksun oluşu nedeniyle Yüksek Öğretmen Okulları işlevlerini giderek yitiriyorlardı. Nitekim 190 yıl gibi oldukça uzun bir süre lise öğretmeni yetiştirmede ülkenin en köklü eğitim kurumu olma özelliğini koruyan Yüksek Öğretim Okulları çeşitli nedenlerle işlevlerini yerine getiremez olduğu gerekçesiyle Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan bir rapor sonucu 1978 yılında kapatılmıştır.

B- 3.1.2. Deneme Yüksek Öğretmen Okulu

Ortaöğretim kurumlarının öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla Mayıs 1974’te Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Yerleşkesi’nde Deneme Yüksek Öğretmen Okulu adıyla yeni bir okul kurulmuştur. Ne var ki bu okul da yeterli altyapı hazırlıkları yapılmadığı ve gerekli kaynaklar sağlanamadığı gerekçesiyle 1975 yılında kapatılmıştır.

C- 3.1.3. Üniversiteler

1982 yılına kadar öğretmen yetiştirme görevi bütünüyle Milli Eğitim Bakanlığı’na verilmiş ise de üniversitelerimizde öğretmen yetiştirme de sürekli olarak önemli bir kaynak olmuştur. Başta İstanbul Üniversitesi Edebiyat ve Fen Fakülteleri olmak üzere Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya ile Fen Fakülteleri lise ve dengi okullara Türk Dili ve Edebiyatı, Matematik, Fen Bilimleri, Tarih, Coğrafya ve yabancı diller gibi alanlarda çok sayıda öğretmen

yetiştirmişlerdir. Özellikle 1970'li yılların ortalarından itibaren bazı üniversitelerimizde eğitim bölümleri açılarak pedagojik formasyon yoluyla öğretmen yetiştirilmiştir. Küçükahmet'e (1976: 47) göre son yıllarda üniversite çatısı altında öğretmen yetiştirme çabaları yoğunluk kazanmış, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, İnönü Üniversitesi ve Dicle Üniversitesi gibi üniversiteler de öğretmen olmak isteyen öğrenciler için özel programlar düzenlemişlerdir.

Üniversitelerde düzenlenen sertifika programları arasında gerek derslerin sayısı ve dağılımı, gerekse içeriği açısından önemli farklılıklar olmuştur. Bu farklılığın en önemli nedenlerinden biri ilgili kurumlar arasında işbirliği ve eşgüdüm eksikliği olarak gösterilmektedir. Bu amaçla MEB'in zaman zaman sonuçları etkili olmasa da bazı girişimleri etkili olmuştur. Ancak ders programlarını standardize ederek öğretmen eğitiminin gereklerine uygun bir yapıya kavuşturulması bir yana, öğretmenlik programlarına öğrenci kayıt kabul koşullarında bile anlayış birliği sağlanamamıştır.

Buraya kadar olan açıklamalardan anlaşılacağı gibi Cumhuriyet döneminde öğretmen yetiştirme konusunda önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

İlk yıllarda tip ve programlar bakımından sınırlı olan öğretmen kaynakları giderek çoğalmış ve çeşitlilik göstermeye başlamıştır. Daha iyi öğretmen yetiştirme konusunda sürekli arayış içinde olunmuştur. Öğretmen yetiştiren kurumların öğretim süreleri sürekli olarak uzatılmıştır. Milli Eğitim Temel Kanunu ile her düzeydeki okul öğretmenlerinin genel kültür, özel alan bilgisi ve meslek formasyonu bakımından dengeli biçimde yetiştirilmeleri yasal bir esasa bağlanmıştır.

Bugün de öğretmen eğitiminde hem niceliği, hem de niteliği arttırma yönündeki çabalar önemli bir gündem maddesi olarak önemini korumaktadır.

1981 yılında çıkarılan Yükseköğretim Kanunu (2547 Sayı ve 6 Kasım 1981) ve bunu tamamlayan Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı hakkında Kanun

Hükmünde Kararname (41 Sayı ve 20 Temmuz 1982) ile Türk Yükseköğretim sisteminde kapsamlı düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemelerden birisi de tüm yükseköğretim kurumlarının üniversitelere bağlanmasıdır. Bu bağlamda MEB'e bağlı öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları da üniversitelere bağlanmıştır.

1982'den sonra bütün dallarda öğretmen bakımından tek kaynak üniversiteler oluyor. Üniversiteler bu görevi iki kanaldan yürütüyordu: a) Eğitim fakülteleri, b) Edebiyat, Fen ve Fen-Edebiyat Fakülteleri (Kavgar C. 2002).

3.1.3.1. Eğitim Fakülteleri

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'ndan sonra 20 Temmuz 1982'de yapılan düzenlemeye göre ülkemizde kısa zamanda 21 eğitim fakültesi açıldı. Değişik alanlarda ilgili branş öğretmenlerini yetiştirmeye başladı. Ülkemizde Mayıs 2002 yılı itibariyle 62 eğitim fakültesi vardır. (C. Kavgar; 2002 Cilt: 35, Sayı 1-2 Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi)

3.1.3.2. Edebiyat, Fen ve Fen-Edebiyat Fakülteleri

Türkiye'de lise ve dengi okullara branş öğretmeni yetiştirmede büyük payı olan kurumlar İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Fen Fakültesi, Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesidir. Bugün ülkemizde vakıf üniversitelerine bağlı olanlarla birlikte edebiyat, fen ve fen-edebiyat fakültelerinin sayısı 69'dur (Mayıs,2003).

Edebiyat, Fen ve Fen-Edebiyat fakültelerinin liselere branş öğretmeni yetiştiren bölümlerinde yalnızca alan dersleri veriliyordu. Pedagoji dersleri ise pedagoji bölümlerinde veriliyordu. 1982'den sonra ise eğitim fakülteleri ya da eğitim bilimleri bölümleri tarafından yürütüldü. Öğrencilerden ileride öğretmen olmayı düşünenler iki yıllık süreyle öğretmenlik sertifikası dersleri alıyorlardı. Okullarda staj yaparak sertifikaya hak kazanıyorlardı. Bu durum 1997 yılına kadar böyle devam etmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı 1985'ten başlayarak birkaç defa öğretmenliğe girişte yeterlilik sınavı yaptı. Bakanlık adına ÖSYM tarafından yapılan bu sınavda genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi olmak üzere üç alanda sorular vardı. İstenilen sonuçların elde edilememesi ve çeşitli politik nedenlerle 1991 yılında bu sınav kaldırıldı.

Dünya Bankası ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılan işbirliğinin bir uzantısı olarak 1991 yılında öğretmen yetiştiren eğitim fakülteleri de proje kapsamına alındı. YÖK/Dünya Bankası projelendirme çalışmaları 1997 yılında sona erdi. Yabancı uzmanlarla oluşturulan yeni yapılanma 1998 yılında uygulamaya geçti. Bu yeni yapılanmayı iki boyutta ele alabiliriz.

3.1.3.3. Akademik Yapıya İlişkin Düzenlemeler

Bölümler ve programlar yeniden düzenlenmiştir. Eğitim fakülteleri bünyesinde 10 bölüm ve 32 anabilim dalı ve 29 program öngörülmüştür. Yeni yapılanmada ortaöğretime yönelik alanları Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi ve Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi olmak üzere iki bölümde toplanmıştır.

Yeni yapılanmanın getirdiği önemli bir düzenleme de öğretim süreleri ve derecelerle ilgilidir. Ortaöğretime öğretmen yetiştirmeye yönelik programların yüksek lisans düzeyinde (3,5 + 1,5 veya 4 + 1,5 yıl) yürütülmesi öngörülmüştür. Bir başka deyişle fen ve edebiyat fakültelerinde dört yıllık lisans öğrenimini tamamlayanlar öğretmen olmak isterlerse üniversitelerde kurulmuş ya da kurulacak Eğitim Bilimleri Enstitülerinde öğretim yöntemleri ağırlıklı tezsiz yüksek lisans yaparak öğretmen adayı olabileceklerdir. Fakat son dönemde tezsiz yüksek lisansın kaldırılma kararı alınmıştır.

Yeni düzenleme hem Eğitim Fakültelerindeki bölümler/programlar hem de Eğitim Fakülteleri ile alan fakülteleri arasındaki işbirliği ve eşgüdümü zorunlu kılmaktadır.

3.1.3.4. Öğretim Programlarına İlişkin Düzenlemeler

Program boyutunda tüm lisans programları yeniden düzenlenmiş bazı dallarda yeni programlar geliştirilmiş, diğer fakültelerde alan eğitimi tamamlayan mezunlardan öğretmen olmak isteyenler için Eğitim Fakültesi bünyesinde açılacak tezsiz yüksek lisans programları geliştirilmiş ve öğretmenlik formasyonu programı yeniden düzenlenmiştir. Program geliştirme çalışmalarında, ilgili okul düzeyindeki ders programları ve eğitim öğretim süreci arasında paralellik kurulmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlik formasyonu dersleri teorik bilgiler yanında gerçek okul ortamına ve öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi becerileri ön plana alarak yeniden hazırlanmış lisans programlarına dayalı bir biçimde, aşamalı ve bütünlük ilkeleri doğrultusunda dağıtılmıştır.

Formasyon derslerinin sayısı geçmişteki “öğretmenlik formasyonu” derslerine göre önemli ölçüde arttırılmıştır. Bu derslerin alan dersleri ile paralellik göstermesine ve özellikle alan derslerinde öğrenilen bilgi ve becerilerin öğrenme-öğretme sürecine uygulanmasına yönelik olarak düzenlenmesine özen gösterilmiştir.

Genel mesleğe giriş niteliğindeki dersler gerekse uygulama dersleri yoluyla öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğinin temel özelliklerini, gerçeklerini, güçlüklerini, zevkli yanlarını çeşitli boyutlarıyla anlamaları ve tartışmaları öngörülmüştür. Öğretimde planlama ve değerlendirme adlı yeni bir ders konmuştur.

Formasyon derslerinin çoğuna uygulama saatleri konulmuş ve programın uygulama boyutu arttırılmıştır. Okul ortamında öğrenmeye yönelik Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II adlarında iki yeni ders konulmuştur. Fakülte-okul işbirliği konusunda kapsamlı bir düzenlemeye gidilmiş ve MEB – Yükseköğretim Kurulu işbirliği ile “Fakülte Okul İşbirliği Yönergesi” hazırlanmış ve uygulamaya konmuştur.

Tüm öğretmen yetiştirme programlarına öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme, sınıf yönetimi, rehberlik ve bilgisayar dersleri konulmuş, konu alanı öğretimine yönelik dersin kredisi yükseltilmiştir.

Lisans Programı İçinde Yer Alan Öğretmenlik Formasyonu Dersleri:

• Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3 0 3
• Okul Deneyimi I	1 4 3
• Gelişim ve Öğrenme	3 0 3
• Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	3 2 4
• Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme	2 2 3
• Sınıf Yönetimi	2 2 3
• Özel Öğretim Yöntemleri I	2 2 3
• Okul Deneyimi II	1 4 3
• Özel Öğretim Yöntemleri II	2 2 3
• Rehberlik	3 0 3
• Öğretmenlik Uygulaması	2 6 5

D- 3.1.4. Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi

Öğretmen yetiştirme sisteminin kalıcı ve etkin bir şekilde işlemlerini sağlamak amacıyla nitelikli öğretmen yetiştirmeye katkıda bulunmak üzere MEB Yükseköğretim Kurulu ve Eğitim Fakülteleri temsilcilerinden oluşan Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi kurulmuştur.

Milli Eğitim Geliştirme Projesinin amaçlarından biri de, öğretmenin hizmet öncesi yetiştirilmesinde niteliğin artırılmasıdır. Bu kapsamda sürdürülen fakülte-okul işbirliği çalışmalarının ana teması öğretmenlik uygulamaları olmuştur. Öğretmen adaylarının mesleğe giriş davranışlarını kazanıp ilk mesleki yeterlilikleri geliştirdikleri dönem, öğretmenlik uygulaması sürecidir. Bu nedenle, öğretmenlik uygulamalarının tüm öğretmen yetiştiren kurumlarda, öğretmen adaylarını mesleki standartlara ulaştıracak düzeydeki etkinliklerle yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

3.2. Türkiye’de Coğrafya Öğretmeni Yetiştiren Üniversitelerde Lisans Ders Programları

Lisans düzeyinde coğrafya bölümleri Fen-Edebiyat fakülteleri bünyesinde olup 4 yıl yani 8 semestr öğrenim sürmektedir. Bu lisans programlarını bitiren öğretmen olmak isteyen adaylar +1,5 yıl yani 3 semestr sürecek formasyon dersleri ve uygulamalı dersleri almak zorunluluğu bulunmaktadır.

Eğitim fakültelerinde ise eğitim 5 yıl olmakla beraber tezsiz yüksek lisans zorunluluğu getirilmiştir. Eğitim süresi 3,5 + 1,5 şeklinde yani 10 semestr sürmektedir.

Öğretmen adayları öğrenim süresi içinde bölüm dersleri yanında Türk Dili, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Yabancı Dil, Beden Eğitimi ve Temel Bilgi Teknolojileri derslerini de alma zorunluluğu vardır.

Bazı üniversitelerde ders programları şöyledir: Tablo1,2,3

Tablo 1. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kısmi Ders Programı
Coğrafya Bölümü Lisans Programı

I. Sömestr		II. Sömestr	
Jeomorfolojinin İlkeleri	2	Flüviyel Jeomorfoloji	2
Klimatoloji I	2	Klimatoloji II	2
Kartografik Projeksiyonlar	2	Kartografya	2
Genel Jeoloji	2	İstatistiğe Giriş	2
İnsan ve Kültür	2	İnsan ve Çevre	2
Nüfus Coğrafyası I	2	Nüfus Coğrafyası II	2
Global Ekonomi I	2	Global Ekonomi II	2
Intr. To Physical Geography	2	Intr. To Human Geography	2
Bilgisayara Giriş	2	Bilgisayara Giriş II	2
III. Sömestr		IV. Sömestr	
Karst Jeomorfolojisi	2	Kıyı Jeomorfolojisi	2
Hava Kütleleri ve Cepheleer	2	Jenetik İklim Tipleri	2
Harita Okuma ve Değerlendirme	2	Oseanografya	2
Ege Bölgesi Coğrafyası	2	Bilgisayarda Kartografya Uyg.	2
Kırsal Yerleşim Coğrafyası	2	Marmara Bölgesi Coğrafyası	2
Kentsel Yerleşim Coğrafyası	2	Türkiye Kırsal Yerleşim Coğr.	2
Enerji Coğrafyası	2	Türkiye Kentsel Yerleşim Coğr.	2
Beşeri Coğrafyada Araştırma Yönt.	2	Tarım Coğrafyası	2
Karasal Hidroğrafya	2	Demografik Analiz Yöntemleri	2
V. Sömestr		VI. Sömestr	
Yapısal Jeomorfoloji	2	Klimatik Jeomorfoloji	2
Ekolojik Bitki Coğrafyası	2	Vejetasyon Coğrafyası	2
Akdeniz Bölgesi	2	Karadeniz Bölgesi	2
Turizm Coğrafyası	2	Türkiye Coğrafyası	2
Sanayi Coğrafyası	2	Türkiye Sanayi Coğrafyası	2
Fiziki Coğrafya Semineri	2	Beşeri Coğrafya Semineri	2
VII. Sömestr		VIII. Sömestr	
Türkiye'nin Yapısal Jeomorfolojisi	2	Türkiye Paleocoğrafyası	2
Toprak Coğrafyası	2	Türkiye İklimi	2
İç Anadolu Bölgesi Coğrafyası	2	Doğu ve G.Doğu Anadolu Coğr.	2
Türkiye Ekonomisi	2	Türkiye'de Ekonomik Sorunlar	2
Türkiye'de Kentleşme Hareketleri	2	Türkiye Nüfus Coğrafyası	2
Seçmeli Dersler		Seçmeli Dersler	
Doğal Afetler Coğrafyası	2	Doğal Afet Analizleri	2
Türkiye Bitki Coğrafyası	2	Türkiye'de Toprak Kaynakları	2
Alüvyal Jeomorfoloji III	2	Alüvyal Jeomorfoloji IV	2
Yakın Çevre Turizmi	3	Uluslararası Turizm Hareketleri	3
Balkan Ülkeleri Coğrafyası	2	Türkiye Çevre Sorunları	2
GIS-I (Coğrafya Bilgi Sist. Uyg.)	2	GIS-II (Coğrafya Bilgi Sist. Uyg.)	2
Orta Asya Türk Ülkeleri	2	Avrupa Birliği	2
Lisans Bitirme Tezi (Yıllık-Seçmeli)	4	Lisans Bitirme Tezi (Yıllık-Seçmeli)	4

Tablo 2. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Alanlar Eğitimi/Coğrafya Bilimi/Eğitimi Anabilim Dalı

I. YARIYIL			T	U	K	II. YARIYIL			T	U	K
COĞ 101	GENEL COĞRAFYA 1		3	0	3	COĞ 102	GENEL COĞRAFYA 2		3	0	3
COĞ 103	JEOMORFOLOJİNİN TEMELLERİ 1		4	0	4	COĞ 104	JEOMORFOLOJİNİN TEMELLERİ 2		4	0	4
COĞ 105	HARİTA BİL. VE KARTOG. 1		3	0	3	COĞ 106	HARİTA BİL. VE KARTOG. 2		3	0	3
COĞ 107	KLİMATOLOJİ 1		4	0	4	COĞ 108	KLİMATOLOJİ 2		4	0	4
COĞ 109	BEŞERİ COĞ. GİRİŞ 1		2	0	2	COĞ 110	BEŞERİ COĞ. GİRİŞ 2		2	0	2
COĞ 111	HİDROGRAFYA 1 (AKARSU VE		2	0	2	BİL 211	BİLGİSAYAR 1		2	0	2
Aİ 101	GÖLLER)		2	0	2	Aİ 102	ATATÜRK İLK. VE İNK. TAR. 2		2	0	2
TD 101	ATATÜRK İLK. VE İNK. TAR. 1		2	0	2	TD 102	TÜRK DİLİ 2		2	0	2
YD 101	TÜRK DİLİ 1		3	0	3	YD 102	YABANCI DİL 2		4	0	4
BD/GS 101	YABANCI DİL 1		1	0	1	BD/GS 102	BED. EĞ. / GÜZEL SANAT. 2		1	0	1
BED. EĞ. / GÜZEL SANAT. 1						III. YARIYIL			T	U	K
III. YARIYIL			T	U	K	IV. YARIYIL			T	U	K
COĞ 201	JEOMORFOLOJİ 1		3	0	3	COĞ 202	JEOMORFOLOJİ 2		3	0	3
COĞ 203	TOPRAK COĞRAFYASI 1		2	0	2	COĞ 204	TOPRAK COĞRAFYASI 2		2	0	2
COĞ 205	BİTKİ COĞRAFYASI 1		2	0	2	COĞ 206	BİTKİ COĞRAFYASI 2		2	0	2
COĞ 209	GENEL EKONOMİK COĞRAFYA 1		3	0	3	COĞ 210	GENEL EKONOMİK COĞRAFYA 2		3	0	3
COĞ 211	YERLEŞİM COĞRAFYASI 1		2	0	2	COĞ 212	YERLEŞİM COĞRAFYASI 2		2	0	2
COĞ 213	COĞRAFYA ARŞ. VE İSTATİS. YÖNT. 1		3	0	3	COĞ 214	COĞRAFYA ARŞ. VE İSTATİS. YÖNT. 2		3	0	3
BİL 211	BİLGİSAYAR 1		2	2	3	BİL 212	BİLGİSAYAR 2		2	2	3
	PROGRAM GELİŞTİRME VE ÖĞRETİMİ		3	0	3		ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MAT. TA.		2	2	3
V. YARIYIL			T	U	K	VI. YARIYIL			T	U	K
V. YARIYIL			T	U	K	VI. YARIYIL			T	U	K
COĞ 301	KLİMATOLOJİ METOTLARI 1		3	0	3	COĞ 302	KLİMATOLOJİ METOTLARI 2		3	0	3
COĞ 303	TÜRKİYE FİZİKİ COĞRAFYASI 1		3	0	3	COĞ 304	TÜRKİYE FİZİKİ COĞRAFYASI 2		3	0	3
COĞ 305	TÜRKİYE'NİN BEŞERİ COĞRAFYASI		3	0	3	COĞ 306	TÜRKİYE'NİN EKONOMİK		3	0	3
COĞ 307	BÖLGESEL TÜRKİYE COĞRAFYASI 1		4	0	4	COĞ 308	COĞRAFYASI		4	0	4
COĞ 309	ENERJİ VE YER ALTI KAYNAKLARI 1		2	0	2	COĞ 310	BÖLGESEL TÜRKİYE COĞRAFYASI 2		2	0	2
COĞ 313	COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMİ 1 (YENİ)		2	0	2	COĞ 314	ENERJİ VE YER ALTI KAYNAKLARI 2		2	0	2
	SINIF YÖNETİMİ		2	0	2		COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMİ 2 (YENİ)		3	0	3
							ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME				
SEÇMELİ DERSLER I			SEÇMELİ DERSLER III			SEÇMELİ DERSLER I			SEÇMELİ DERSLER III		
COĞ 315	ARAZİ SINIFLANDIRMASI VE DEGR.		2	0	2	COĞ 316	DÜNYA EKONOMİK COĞRAFYASI		2	0	2
COĞ 317	YAPISAL JEOMORFOLOJİ		2	0	2	COĞ 318	TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİĞİ		2	0	2
COĞ 319	SANAYİLEŞMENİN COĞRAFİ		2	0	2	COĞ 320	TÜRKİYE OVALARINDA ARAZİDEN		2	0	2
COĞ 320	TEMELLERİ		2	0	2	COĞ 320	YAR.		2	0	2
	MESLEKİ YABANCI DİL 1						MESLEKİ YABANCI DİL 2				
VII. YARIYIL			T	U	K	VIII. YARIYIL			T	U	K
VII. YARIYIL			T	U	K	VIII. YARIYIL			T	U	K
COĞ 401	BÖLGESEL TÜRKİYE COĞRAFYASI 3		4	0	4	COĞ 402	BÖLGESEL TÜRKİYE COĞRAFYASI 4		4	0	4
COĞ 403	TÜRKİYE'NİN EKOSİSTEMLERİ 1		2	0	2	COĞ 404	TÜRKİYE'NİN EKOSİSTEMLERİ 2		2	0	2
COĞ 405	TURİZM COĞRAFYASI 1		2	0	2	COĞ 406	TURİZM COĞRAFYASI 2		2	0	2
COĞ 407	COĞRAFYADA MEKAN ANALİZİ 1		2	0	2	COĞ 408	COĞRAFYADA MEKAN ANALİZİ 2		3	0	3
COĞ 409	(YENİ)		2	0	2	COĞ 410	(YENİ)		2	0	2
COĞ 411	SİYASİ COĞRAFYA 1		2	0	2	COĞ 412	SİYASİ COĞRAFYA 2		2	0	2
	ÜLKELER COĞRAFYASI 1		3	0	3	EFC 506	ÜLKELER COĞRAFYASI 2		2	2	3
	REHBERLİK						ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ				
SEÇMELİ DERSLER IV			SEÇMELİ DERSLER V			SEÇMELİ DERSLER IV			SEÇMELİ DERSLER V		
COĞ 413	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN		2	0	2	COĞ 414	TÜRKİYE DAĞLARI VE		2	0	2
COĞ 415	COĞR.		2	0	2	COĞ 416	PLATOLARINDA...		2	0	2
COĞ 417	KIR VE KENT YERLEŞMELERİNDE		2	0	2	COĞ 418	TÜRKİYE'NİN DOĞAL MİRASI		2	0	2
	ARAZİ K.						KIR-KENT MİRASI				
	TÜRKİYE'NİN TURİZM COĞRAFYASI										
IX. YARIYIL			T	U	K	X. YARIYIL			T	U	K
IX. YARIYIL			T	U	K	X. YARIYIL			T	U	K
COĞ 501	COĞRAFYADA ALAN		2	0	2	COĞ 502	COĞRAFYADA ALAN		2	0	2
	ARAŞTIRMALARI 1						ARAŞTIRMALARI 2				
COĞ503	ÜLKELER COĞRAFYASI		2	0	2	COĞ 504	ÜLKELER COĞRAFYASI 3		2	0	2
COĞ505	ÇEVRE SORUNLARI		2	0	2	COĞ 506	ÇEVRE SORUNLARI		2	0	2
EFC 506	OKUL DENEYİMİ		1	4	3	COĞ 507	EKOSİSTEM EKOLOJİSİ VE		2	0	2
EFC 507	ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ		2	2	3		COĞRAFYASI				
						EFC 511	ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI		2	6	5
SEÇMELİ DERSLER V			SEÇMELİ DERSLER V			SEÇMELİ DERSLER V			SEÇMELİ DERSLER V		
COĞ 508	SAĞLIK COĞRAFYASI		2	0	2						
COĞ 509	UZAKTAN ALGILAMA		2	0	2						

Tablo 3. Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Kısmi Coğrafya Bölümü Ders Programı

I. Sömestr		II. Sömestr	
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2
Türk Dili I	2	Türk Dili II	2
Yabancı Dil	2	Yabancı Dil II	2
Beden Eğitimi	2	Beden Eğitimi II	2
Klimatoloji I	3	Jeomorfoloji II	2
Jeomorfoloji I	2	Klimatoloji II	3
Kartografya I	2	Kartografya II	2
Genel Jeoloji	2	İstatistiğe Giriş	2
Coğrafyaya Giriş	3	Nüfus Coğrafyası	2
Genel Ekonomik Coğrafya I	2	Genel Ekonomik Coğrafya II	2
Temel Bilgi Teknolojileri	2	Matematik Coğrafya	2
III. Sömestr		IV. Sömestr	
Karst Jeomorfolojisi	2	Kıyı Jeomorfolojisi	2
Hava Kütleleri ve Cepheleer	2	Oseanografya	2
Karasal Hidrografya	2	Vejetasyon Coğrafyası	2
G.Doğu Anadolu Bölğ. Coğrafyası	2	Doğu Anadolu Bölgesi Coğrafyası	2
Yerleşme Coğrafyası	3	Türkiye Kırsal Yerleşim Coğr.	2
Toprak Coğrafyası	2	Türkiye Şehir Yerleşim Coğr.	2
Enerji Coğrafyası	2	Tarım Coğrafyası	2
Coğrafyada Araştırma Yönt.	3	Mineraller ve Kayaçlar	2
Coğrafyada Bilgisayar Kullanımı	2	CBS I (Coğrafi Bilgi Sistemleri I)	3
V. Sömestr		VI. Sömestr	
Yapısal Jeomorfoloji	2	Klimatik Jeomorfoloji	2
Klimatik Analiz	3	Coğrafyada Metodoloji	2
Türkiye Vejetasyon Coğrafyası	2	Araziden Yararlanma	2
Akdeniz Bölgesi Coğrafyası	2	İç Anadolu Bölgesi	2
Turizm Coğrafyası	2	Türkiye'de Turizm Coğrafyası	2
Sanayi Coğrafyası	2	Türkiye Sanayi Coğrafyası	2
Türkiye Tarım Coğrafyası	2	Ortadoğu Coğrafyası	2
Fiziki Coğrafya Semineri	0	Beşeri Coğrafya Semineri	0
CBS II (Coğrafi Bilgi Sistemleri II)	3		
V. Sömestr Seçmeli Dersler		VI. Sömestr Seçmeli Dersler	
Hava Fotoğrafları	2	Jeomorfolojik Haritalama	2
Alüvyal Jeomorfoloji I	3	Alüvyal Jeomorfoloji II	2
İstatistiksel Coğrafya I	2	İstatistiksel Jeomorfoloji II	2
Balkan Ülkeleri Coğrafyası	2	Kafkas Ülkeleri Coğrafyası	2
Siyasi Coğrafya I	2	Siyasi Coğrafya II	2
Harita Okuma ve Değerlendirme	2	Bilgisayarda Kartog. Uygul.	0.2
Uygulamalı Kentsel Yerleşme Araş.	0.2	Uygulamalı Şehir Araştırmaları	0.2
VII. Sömestr		VIII. Sömestr	
Türkiye'nin Yapısal Jeomorfolojisi	2	Türkiye Paleocoğrafyası	2
Doğal Afetler Coğrafyası	2	Doğal Afet Analizleri	2
Türkiye'nin Ekonomik Coğrafyası	2	Türkiye Nüfus Coğrafyası	2
Ege ve Marmara Bölğ. Coğr.	2	Karadeniz Bölğ. Coğrafyası	2
Avrupa Birliği	2	Ulaşım Coğrafyası	2
Lisans Bitirme Tezi I	0.4	Lisans Bitirme Tezi II	0.4
Seçmeli Dersler		Seçmeli Dersler	
Türkiye İklimi	2	Kırsal Bölgeler Jeomorfolojisi	2
Toprak Erozyonu ve Korunması	2	Bölgesel Kalkınma	2
Çevre Sorunları	2	Uygulamalı Hidrografya	2
Türkiye'de Ekonomik Sorunlar	2	Türkiye'de Toprak Kaynakları	2
Mesleki Yabancı Dil I	2	Mesleki Yabancı Dil II	2
Kütle Hareketleri	2	Avrupa Kıtası Coğrafyası	2
Amerika Kıtası Coğrafyası	2	Afrika Kıtası Coğrafyası	2
Asya Kıtası Coğrafyası	2	Orta Asya Türk Ülkeleri Coğrafyası	2
Uzakdoğu Ülkeleri Coğrafyası	2	Türkiye'de Şehirleşme Hareketleri	2
Tarihi Coğrafya	2	CBS Uygulamaları II	2
CBS Uygulamaları I	2		

5. ve 6. yarıyıllarda öğrenciler seçmeli derslerden her yarıyıl için en az 2 kredilik ders, 7. ve 8. yarıyıllarda seçmeli derslerden her yarıyıl için en az 4 kredilik ders seçmek zorundadırlar.

Bir öğrencinin mezun olabilmesi için ortak zorunlu derslerden Türk Dili, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Yabancı Dil, Beden Eğitimi ve Temel Bilgi Teknolojileri derslerine ait krediler hariç alan derslerinden toplam en az 140 kredilik ders alıp başarılı olması gerekmektedir.

3.3. Almanya’da (Bavyera Eyaleti) Öğretmen Yetiştirme Sistemine Genel Bakış

E- 3.3.1. Almanya’da Öğretmen Yetiştirmede Birlik Oluşturma Çalışmaları

Bavyera Öğretmenler Birliği 1861 yılından beri öğretmenlik eğitimlerini okullarda çok başarılı bir şekilde sunmuştur. 140 yıldan beri başarılı öğretmenlik eğitiminde birçok reformlara imza atmış, yardımcı olmuş ve yönlendirmiştir. Bu yüzden Bavyera’da tarihsel tecrübeye sahip ve birçok alanlarda yetkili, öğretmenlikteki reformları tartışarak uygulamaya koymuştur. Bu yüzden öğretmen eğitimi modern ve yüksek verimli okul sistemlerine uyması gerekir. Öğretmen eğitimi her zaman mesleki alan ilişkilidir. Öğretmen eğitimi üniversitelerde kuvvetli bir mesleki alan yönelimi gerektirmektedir. Farklı okul sistemlerinde beklentiler (veli ve öğrenci) yükseldiği için öğretmen programı ve eğitim süreleri de bu yönde oluşturulmalıdır. Farklı eğitim dallarında alan dersleri, öğretim yöntemleri ve pedagoji dersleri arasındaki ilişkiler düzeltilerek güncel şekilde oluşturulmalıdır (BLLV, 2008).

Eğitim Bakanlığının gelişme ve uygulamada uluslararası üniversite denklik eğitiminde milli eğitim standartlarını oluşturma yönünde büyük etkisi vardır. Yetkililer bu standartları, öğrenciler mezun oluncaya kadar iyi bir eğitim alabilmeleri için oluşturmaktadır. Bu şekilde kaliteyi daha ön plana almış olmaktadır. Burada

önemli olan sadece standart oluşturmak değil, kurallarda ortak ve kaliteyi ön planda tutan bir standardı yakalamaktır.

Eğitim Bakanlığı coğrafya dışında bazı dersler için standartlar geliştirmiştir. Her bölüm için standart geliştirme planlanmış fakat 2004 yılında yüksek maliyetlerden dolayı vazgeçilmiştir. Bu yüzden Almanya Coğrafyacılar Birliği kendi inisiyatifleri ile milli eğitim standartlarını coğrafya için oluşturmaya başlamış ve bunu Almanya'nın tümüne Eğitim Bakanlığı yetkililerine sunmaya karar vermiştir.

İlk önce (HGD) Coğrafya ve Öğretme Yöntemleri Yüksek Okul Birliği coğrafya için ve öğretme yöntemleri için çalışma grubu oluşturmuştur. Sorunlar yapılan oturumlarda tartışılmıştır. Aynı zamanda Eğitim Bakanlığı ile görüşmeler yapılmış, 2005 Kasım ortalarında ilk taslak ortaya çıkmıştır. 2006'da HGD ve VDSG beraber bir zirve yaparak son düzeltmeler yapılmıştır. VDSG'nin müdürü bunu onaylayarak 14 Mayıs 2006'da son halini almıştır. Bu bilgiler tümü Eğitim Bakanlığı ve 16 Eğitim Bakanlığına yetkili ve etkili kişiler aracılığı ile ulaştırılmıştır. Bu yüzden coğrafya branşı bu konuda uzman ve öğretmenlerin çabaları sonucu birlik oluşturma yönünden milli standartlara uygun bir ilk olmuştur.

Bologna sürecine 2010 yılında bütün Avrupa'da uygulanacak yüksek öğretimde birlik oluşturulması sağlanacaktır. Avrupa da üniversitelerdeki programlarda birlik ve eşitlik öğrencilerin başka ülkelerde öğrenim görme serbestliği getirecektir. Almanya'daki üniversitelerde bunun için köklü değişiklikler yapılmaktadır. Bu değişiklikleri üç grup altında toplayabiliriz.

1. Modül sistemine geçiş (Öğrenim içeriği ve öğrenme imkânları)
2. Kredi sistemine geçiş
3. Master ve Bachelor (Lisans) sistemlerine geçiş

Modüller ve her dersten sınav uygulaması öğrenme şeklini temelinden değiştirmektedir. Bu durum eğitimde yüksek personel ihtiyacını ortaya çıkaracaktır. Anahtar rol oynayan öğretim üyesi-öğrenci ilişkisi görülür şekilde kötüye doğru

gitmektedir. Sonuç olarak öğretmen eğitiminde birçok alan kaldırılacak veya farklı alanlara dönüştürülecektir.

Bologna süreciyle gelen başka bir farklılık ise her dersten sınav sisteminin getirilmesidir. Bu sınav sistemi Bachelor (lisans) ve Master için önemliken, memuriyet sınavı için fazla önem taşımamaktadır. Bu durum sınav enflasyonu yaratarak öğrenci ve öğretim üyeleri için zaman darlığı yaratacaktır.

Bütün bunlara rağmen Bologna süreci vazgeçilmezdir. Bu yüzden öğretmen yetiştiren bölüm ve alanlar üniversite olarak bu sürece uymak zorundadırlar. Gelecekte bütün öğretmen yetiştiren alanlarda modüle edilmiş öğretim süreçleri verilecektir.

F- 3.3.2. Almanya’da (Bavyera Eyaleti) Öğretmen Yetiştirme Sistemi

Almanya eyaletlerden oluşmaktadır. Bundan dolayı eğitim-öğretimde eyaletler arasında farklılıklar oluşmuştur. Bu farklılıklar gerek süre gerekse ders programlarında görülmektedir. Farklılaşmalar üniversitelerde de görülmektedir. Eyaletlerde üniversiteler Eğitim Bakanlıklarına bağlıdır. Eyalet içinde farklılaşmaların fazla olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü üniversitelerin öğretim programları Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturularak üniversitelere gönderilmektedir. Üniversitede bu programlarda ufak değişiklikler yapılarak aynen uygulanmaktadır. Bu durum üniversiteler arasında eyalet içinde bir birliğin olmasını sağlamaktadır.

Almanya Anayasası’nın 30. Maddesinde eğitim-öğretim eyaletlere bırakılmıştır. Federal Almanya Cumhuriyeti hiçbir şekilde eyaletlerdeki eğitim-öğretime müdahale etmez. Eyaletler bu konuda özgürdür.

Öğretmenler de eyalet memuru olmaktadır. Bavyera eyaletinde lise öğretmenliği okuyan öğrenci iki branşta temel eğitim almakta ve her iki branşta da öğretmenlik yapabilmektedir. Bunu coğrafya öğretmenliği okuyan birisi yan branş

olarak İngilizce, Almanca, Kimya, Fizik branşlarından birini seçme hakkına sahiptir. Üniversite tarafından belirlenen branşlarda öğrenci seçme yapabilir. İsteddiği herhangi bir branşı seçme hakkına sahip değildir. Öğrenci yan branşla beraber bilimsel ve öğretim teknikleri yönleriyle öğrenim görür. Branş dersleri dışında, pedagojik formasyon derslerini ayrı zamanda almalıdır.

Öğrenciler liseyi bitirme notlarına göre üniversitelere kabul edilmektedir. Bu bölümlere Almanya'da (Bavyera Eyaletinde) lise bitirme sınavlarında alınan puanlara göre öğrenci alınmaktadır. Kontenjanlar üniversiteler tarafından ihtiyaç doğrultusunda tespit edilmekte, ihtiyaca göre öğrenci alınmaktadır. Örneğin 60 kişilik kontenjan ayrılmışsa ve 100 kişi müracaatta bulunmuşsa bunlardan lise notlarına göre sıraya konarak elenmekte ve ilk 60 kişi kayıt hakkı kazanmaktadır.

2008 yılından sonra Almanya'da üniversitelerde Bologna süreci uygulamaya geçmiştir. Bavyera Eyaleti üniversiteleri de bu sürecin getirdiği çeşitli yenilikleri 2008'den sonra başlatmışlardır. Bu süreç içinde üniversitelerdeki öğrenim süreleri ve öğretim programlarında değişiklikler öngörülmektedir. Eğitim süreleri 3-5 yıl arasında yani 6-10 sömestir ile 13 sömestre kadar uzayabilmektedir. Yeni sistemde öğrenci belli sömestirde alınması gereken dersleri almak zorundadır. Bu sistemde öğrenci her dersten sınava girmek zorundadır. Eski sistemde öğrencinin bazı derslerden dönem ödevi hazırlaması da yeterli olabilmekteydi. Dersler olarak uygulanan farklılıklara baktığımızda yeni sistemde modül olarak derslerin belirli paket programlar halinde verildiğini görmekteyiz. Modül paket programlarda üniversiteler arasında farklılıkların olmadığını görüyoruz. Fakat paketin içindeki derslerde ufak farklılıklar görülmektedir. Bütün Avrupa'da uygulamaya geçen Bologna süreci üniversiteler arasında farklılıkları en aza indirmek ve birlik oluşturmak amaçlı bir projedir. Sadece sınırları Avrupa ile sınırlı kalmamakta, bütün dünyada bu süreci benimseyen, kabul eden ülke ve üniversiteler de dahil edilmektedir. Bu şekilde üniversiteler arasında bir birlik oluşturularak var olan problem ve güçlükleri ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda bu süreç dünyada milletler arasında etkileşimi arttırarak birbirlerini daha iyi tanımaları ve kaynaşmaları sağlanacaktır.

Hâlen Bavyera Eyaleti üniversitelerinde eski ve yeni sistem olmak üzere eğitim öğretim iki sistemle devam etmektedir. Eski sistemle eğitim öğretime başlayan öğrenciler mezun olduğunda, tamamen eğitim-öğretim yeni sistemle devam edecektir.

Lise öğretmenliği diğer ilkokul ve ortaokul öğretmenliklerine göre farklıdır. Lise öğretmenliği okuyan öğrenciler konuları bilimsel olarak daha detaylı ve derinlemesine öğrenmektedirler. Öğretmenlik memuriyet sınavları için bölüm dersleri, formasyon dersleri ve öğretim yöntemleri derslerinden belirli başarı puanlarını almış olmaları gerekmektedir.

Bavyera'da Eğitim Bakanlığı tarafından gelecek için modüle edilmiş çerçeve içinde 1. Devlet öğretmenlik sınavı için yeniden düzenlenerek benimsendi. 7 Kasım 2002'den beri uygulanan eski birinci öğretmenlik sınavı I son kez 2008/09 kış yarıyılı için geçerli olabilecek. 13 Mart 2008'den beri geçerli olan yeni Öğretmenlik Sınavı I, 2009/10 kış yarıyılında öğrenime başlayan öğrenciler için zorunlu oldu.

Bavyera'da öğretmenlik eğitimi iki aşamada gerçekleşmektedir. Bunlardan birincisi birinci devlet sınavı ile sonuçlanan üniversite eğitimidir. Bunu ikinci sınavla sonuçlanan mesleğe hazırlık içerikli olan seminer ve staj dönemi izlemektedir. (LPO I) Bavyera I. Devlet Sınavı öğrenim doğrultusunda yeni oluşturulacak yeni öğretim düzenlemelerine göre her bir üniversite için tekrar düzenlenecektir. Bu durum Bavyera II. Devlet Sınavı için de geçerlidir.

Alan öğrenimi, seçilen iki alan doğrultusunda başlar. Bazı alanlarda yarıyıl başlangıcı farklıdır. Alan seçimlerinde bunlara dikkat edilir. Bazıları yaz yarıyılında başlarken, bazıları ise kış yarıyılında başlar. Normal öğrenim süresi 9 yarıyıl olarak düzenlense de en az 8 yarıyılıda öğrenimi bitirmek mümkündür. 8 yarıyılık derslerden sonra 1. Devlet Sınavı'na girmeye hak kazanır. I. Devlet Sınavı'nda hangi derslerden sorumlu olacağı Resmi Gazetelerde yayınlanmakta ilan edilmektedir. Birinci Devlet Sınavı'nda (LPO I) adayın derslerde, seminerlerde öğrendiği konuları

uygulayıp uygulayamayacağı, uygun ve etkili metot kullanarak sunup sunamayacağını tespit etmek amaçlanmıştır.

Lise öğretmenliği için eğitim iki ana ayak üzerine oturtulmuştur. Bunlardan birincisi eğitim bilimleri alanında öğrenim, ikincisi ise ayrıntılı iki dalda alınan öğrenimdir. Eğitim bilimleri alanındaki öğrenimle, öğretmen adaylarına alan bilgileriyle öğretme yöntemlerini uygulama ve öğrencilere verme becerisi ve alışkanlığı kazandırmaktır.

Eğitim bilimleri alanında alınan pedagojik formasyon dersleri şunlardır:

- Genel pedagoji: Altı yarıyıl içinde alınmalıdır. (Teorik pedagoji, pedagojinin tarihi)
- Okul pedagojisi: 6 yarıyıl (Okul ve derslere danışma eğitim öğretim süreçleri, planlama ve analiz, okulun yapısı ve yönetimi)
- Psikoloji: 8 yarıyıl (Öğrenme ve öğretmenin pedagojik psikolojisi, okulda ve ailede toplum psikolojisi, çocuk ve gençlerde gelişim psikolojisi)

Lise öğretmenliği için Bavyera'da I. Devlet Sınavı (LPO I) için önceden belirlenmiş alanlarda seçim yapılabilecektir. Öğrenciler Würzburg Üniversitesi Coğrafya alanında ikinci branş olarak Fizik, Kimya, İngilizce ve Almanca alanlarından birisi seçilebilirler. Öğrenci seçtiği iki alanda da branş eğitimini eşit olarak ayrıntılı şekilde almak zorundadır. İki alanda da modüle olarak verilmiş olan dersleri aldıktan sonra Bavyera'da (LPO I) I. Devlet Sınavı'na girme hakkı kazanır. Alan derslerinden başarılı olması (LPO I) I. Devlet Sınavı için önkoşuldur. Spor alanı dışında bütün alanlar için ara sınava en geç 5. Yarıyıla kadar müracaat etmek zorunludur. Sınav için gerekli ön koşullar sınav dairesi tarafından ilan edilir. Hangi ders alanlarından yapılacağı belirlenerek duyurulur.

Sınav iki branşta da yazılı ve sözlü olmak üzere iki bölümden oluşur. Yazılı sınavda; a) Fiziki ve Beşeri Coğrafya'dan (süre 4 saat), b) Bölgesel Coğrafya'dan (süre dört saat); Sözlü sınavda; a) Fiziki veya Beşeri Coğrafya (süre 40 dakika), b)

Bölgesel Coğrafya (süre 40 dakika), c) Alan dersi öğretme yöntemleri (süre 30 dakika).

Sınavlar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı sınav dairesi tarafından yapılmaktadır. Komisyon, çeşitli üyelerden oluşur. Bunlar sınav dairesinin belirlediği deneyimli bir müfettiş, üniversiteden ilgili bölümden öğrenci ile ilgilenen bir öğretim üyesi, deneyimli ve uzman bir öğretmen yer alır. Birinci devlet sınavını başaran öğretmen adayı için iki yıl süren yani 4 yarıyıllık stajyerlik dönemi başlar. Stajyer öğretmenler şu staj alanlarından geçerek tamamlamış olurlar.

- 1- İşyeri analizi ve çalışma şartları: 8 hafta süren bir dönemdir. Amaç temelde okul dışında meslek dünyasında değişik alanları görme imkanı sağlamaktır.
- 2- Bilgi edinme stajı: Öğretmen adayının kendi alanları ve bu alanların öğretimi ile ilgili bilgiler edinmek. 3-4 hafta süren bir dönemdir. Öğrencilerle tanışma ve işyerinin işleyişi hakkında kazanımlar elde eder. Öğretmenliğe ilk adım, ısınma pratiği de diyebiliriz.
- 3- Pedagojik öğretim yöntemleri okul pratiği: Her alan için 5 haftalık 80 ders saati olarak planlanmıştır. Stajyer öğretmen, seçilmiş rehber öğretmenin eşliğinde bizzat ders vererek öğrenim süresince öğrenmiş olduğu pedagojik öğretim yöntemlerini uygulama imkânı bularak gerçekçi olarak mesleğe uygun olup olmadığını test etmiş olur.
- 4- Öğrenime yardımcı öğrenme yöntemleri pratiği: Bir yarıyıl süren ve haftada bir gün 4 saat dersler şeklinde yapılan, ders sonunda rehber öğretmenle stajyer öğrenci, ayrıntılı eğitim alınan alanların birisi üzerinde öğretim yöntemlerinin ağırlıkla durulması gereken konular değerlendirilir. Derslerde plan ve analiz ilk tecrübeler bu dönemde kazanılır. Bu uygulama genellikle kış yarıyılında 5 , 6 ve 7. yarıyıllarda yapılır.

İkinci Devlet Sınavı'na hazırlık döneminde, iki yıllık seminer ve stajla ele alınan konular daha da geliştirilmiş olur. Bu sınavda da başarılı olan öğretmen adayı öğretmenlik yapma hakkı kazanmış olur.

Lise öğretmenliği için toplam 270 kredilik ders alınmalıdır. Bu kredilerin dağılıma alanları şöyledir:

- a) 35 kredi eğitim bilimleri bölümünden alınır (pedagoji/psikoloji),
- b) 92 kredi branş bölümlerinin her birinden alınmalıdır. Duruma göre bunlardan 70 kredinin üzeri branşlarla ilgili olarak psikoloji alanında okul psikolojisi ağırlıklı olabilir.
- c) 10 kredi öğretim yöntemlerinden öğretim görülen her bir alan için alınmalıdır.
- d) 10 kredilik ev ödevi alınmalıdır.
- e) 6 kredi pedagoji ve öğretim yöntemleri alınmalıdır.
- f) Kalan 15 kredi öğretmenlik dersleri çerçevesinde ilgili bölümlerden alınmalıdır.
- g) Devlet memuriyet sınavları 2 aşamalı olarak yapılmaktadır. Notlar 1-6 olarak değerlendirilir. Öğrencinin not ortalaması en az 4,5 olmalıdır. II. Sınavda ise en az 3,5 olmak zorundadır. Bu iki sınavın ortalamasına göre Eğitim Bakanlığı'na başvuruda bulunulur. Bakanlık ihtiyaç olan öğretmen sayısını tespit ederek başvuruları notlara göre değerlendirir.

G- 3.3.3. Almanya’da (Bavyera Eyaleti) Bazı Üniversitelerde Öğretmen Yetiştirme Programları

3.3.3.1. Bayreuth Üniversitesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümü (Lise) Ders Programı

LP: Leistungspunkt (Performans Puanı)

MODÜL I: Genel Coğrafya	7 lp.
Coğrafyaya Giriş	3 lp.
1 Günlük Exkursion	1 lp.
MODÜL II: Kartografya	6 lp.
Kartografya I	3 lp.
Kartografya II	3 lp.
MODÜL III: Öngörülen Çalışma Metotları	6 lp.
Fiziki Coğrafya	3 lp.
Beşeri Coğrafya	3 lp.
MODÜL 4: Beşeri Coğrafya I	14 lp.
Nüfus Coğrafyası	2,5 lp.
Sosyal Coğrafya	2,5 lp.
Sanayi Coğrafyası I: Turizm ve Hizmetler	2,5 lp.
Sanayi Coğrafyası II: Endüstri ve Ticaret	2,5 lp.
Seminer (Beşeri Coğrafya)	3 lp.
1 Günlük Exkursion	1 lp.
MODÜL 5: Beşeri Coğrafya II	9 lp.
Yerleşim Coğrafyası I: Kırsal Yerleşmeler	2,5 lp.
Yerleşim Coğrafyası II: Şehir Coğrafyası	2,5 lp.
Seminer Beşeri Coğrafya II	3 lp.
1 Günlük Exkursion	1 lp.
MODÜL 6: Fiziki Coğrafya I	8 lp.
Genel Jeoloji ve Jeomorfoloji	4 lp.
Klimatoloji – Mevki sınırları	2 lp.
Exkursion – Fiziki Coğrafya	1 lp. (Bir günlük)
Yazılı Modül Sınavı	1 lp.
MODÜL 7: Fiziki Coğrafya II	6 lp.
Toprak Bilimine Giriş	2 lp.
Seminer Fiziki Coğrafya	3 lp.
1 Günlük Exkursion Seminer Fiziki Coğrafya	1 lp.
MODÜL 8: Bölgesel Coğrafya – Almanya	7 lp.
Almanya’nın Fiziki Coğrafyası	2 lp.

Almanya'nın Beşeri Coğrafyası	2 lp.
3 günlük Ekursion	2 lp.
Modül Sınavı	1 lp.
MODÜL 9: Bölgesel Coğrafya – Ülke dışı	10 lp.
Bölgesel Coğrafya: Avrupa I	2 lp.
Bölgesel Coğrafya: Avrupa II (Avrupa sınırları içinde)	2lp.
Küresel Yapılar I	3 lp.
Küresel Yapılar II	3 lp.
MODÜL 10: Beşeri ve Fiziki Coğrafyada Önemli Konular	10 lp.
Beşeri Coğrafyada Önemli Bir Konuda Seminer (Değişebilen ve Aktüel Olan Konularda)	5 lp.
Fiziki Coğrafyada Önemli Bir Konuda Seminer (Değişebilen ve Aktüel Olan Konularda)	5 lp.
MODÜL 11: Büyük Ekursion'a Hazırlık Semineri	9 lp.
Büyük Geziye Hazırlık Semineri	3 lp.
8 Günlük Gezi	6 lp.
MODÜL 12: Coğrafya Öğretim Yöntemlerinde Temel Modül	4 lp.
Coğrafya Öğretim Yöntemlerine Giriş	2 lp.
Coğrafya Öğretim Yöntemlerinde Aktüel Konular	2 lp.
MODÜL 13: Coğrafya Öğretim Yöntemlerinde Düzenleme Modülü	6 lp.
Coğrafya Öğretim Yöntemleri I (Giriş ve Ders Planı)	3 lp.
Coğrafya Öğretim Yöntemleri II (Uzmanlık Alanının İçindekileri Düzenlemek)	3 lp.
Seçmeli Alanlar: Öğrenci toplam 15 kredilik ders seçmeli alanlardan almak zorundadır.	
MODÜL 14A: Seçmeli Alan/Uzmanlık Alanında	
Temel Konularda Yerleşme Coğrafyası I (Değişen aktüel alanlarda)	2 lp.
Jeomorfoloji ve Komşu Alanlar I	2 lp.
Temel Konularda Yerleşme Coğrafyası II (Değişen ve güncel konularda)	2 lp.
Jeomorfoloji ve Komşu Alanlar II	2 lp.
Bilimde Değişim ve Politikada Değişim	2 lp.
Bilimsel Çalışmalara Giriş	2 lp.
İletişim ve Sunuş Teknikleri	3 lp.
MODÜL 14B: Seçmeli Alan/Öğretim Yöntemleri	
Öğretimde Yardımcı Uygulamalar	2 lp.
Öğretime Yardımcı Sunumlar	3 lp.
Gezi Yöntemleri	3 lp.
Coğrafya Öğretim Yöntemlerinde Temel Konularda Seminer	5 lp.
Coğrafya Öğretim Yöntemleri Araştırması	1 lp.
Yazılı Ev Ödevi (Tez): Her iki branştan yazılı ev ödevi yapılır.	
MODÜL 15: Tez	
Yazılı Ev Ödevi	10 lp.

**3.3.3.2. Erlangen-Nürnberg Coğrafya Enstitüsü, Friedrich Alexander Üniversitesi
Coğrafya Bölümü Öğretmen Eğitim Programları (Liseler İçin)**

LP: Leistungspunkt (Performans Puanı)

MODÜL 1: Coğrafyaya Giriş	10 lp.
Coğrafya Bilimine Giriş	1,5 lp.
Coğrafyanın Bölümlerine Giriş	3 lp.
Kartografyaya Giriş	1,5 lp.
Arazi Uygulaması	4 lp.
MODÜL 2: Beşeri Coğrafyanın Temelleri	10 lp.
Beşeri Coğrafyaya Giriş I	5 lp.
Beşeri Coğrafyaya Giriş II	5 lp.
MODÜL 3: Fiziki Coğrafyanın Temelleri	10 lp.
Fiziki Coğrafyanın Temelleri I	5 lp.
Fiziki Coğrafyanın Temelleri II	5 lp.
MODÜL 4: İnsan – Çevre Etkileşimi	10 lp.
Beşeri Coğrafya Semineri	4 lp.
Fiziki Coğrafya Semineri	4 lp.
Arazi Seminerinin Küçüğü (3 günlük)	2 lp.
MODÜL 6: Öğretmenlik Metotları	10 lp.
Alıştırma: Haritaları Yorumlama	4 lp.
Alıştırma: İstatistik 1	2 lp.
Arazi Seminerinin Küçüğü	4 lp.
MODÜL 7: Beşeri Coğrafyada Özel Konular ve Bölgesel Coğrafya	10 lp.
Gelişim Araştırması Dersi	4 lp.
Bölgesel Dersi	4 lp.
Kollekium Beşeri Coğrafya	2 lp.
MODÜL 8: Fiziki ve Bölgesel Coğrafyanın Özel Konuları	10 lp.
Ekolojik Zonlar Dersi	4 lp.
Bölgesel Ders	4 lp.
Kollekium Fiziki Coğrafya	2 lp.
MODÜL 9: Bölgesel Coğrafya	10 lp.
Büyük Alan Semineri Dersi	3 lp.
8 Günlük Arazi Gezisi Dersi	7 lp.
MODÜL 1a: Fachdidaktik – Coğrafya Öğretme Yöntemlerinin Temelleri	
Coğrafya Dersinin Planlaması ve Analizi	5 lp.
Coğrafya Öğretim Yöntemlerine Giriş	2 lp.
Coğrafya Dersinin Plan ve Analizi	3 lp.
MODÜL 1b: Coğrafya Dersinin Güncel Metotları	5 lp.
Coğrafya Dersinde Yeni Yöntem ve Metotlar	3 lp.

Gezi Öğretme Yöntemleri ve Alan Öğretme Yöntemleri	2 lp.
MODÜL 3: Uygulama	5 lp.
Teorik ve Uygulamalı Seminer	2 lp.
Branş Öğretme Yöntemleri Pratiği (Uygulaması)	3 lp.
<u>Pedagojik Formasyon</u>	
Eğitim Bilimleri Bölümü – Psikoloji	
Temel Modül: Öğrenim Süreçlerini Şekillendirme	5 lp.
Teori ve Metot Temelleri	5 lp.
Detaylı Modül Öğrenme Şekilleri (7 yarıyıldan sonra)	10 lp.
Gelişim, Sosyal Otorite, Bireysel Farklılıklar	3 lp.
Öğrenme ve Anlama Problemleri	
Öğrenme Süreçleri ve Öğrenme Şekillerini Kavrama (Detaylı I)	3,5 lp.
Öğrenme Süreçleri ve Öğrenme Şekillerini Kavrama (Detaylı II)	3,5 lp.
<u>Pedagoji</u>	
Genel Pedagoji (Modül)	
Genel Pedagoji I (Erlangen)	5 lp.
Pedagojinin Tarihi	2,5 lp.
Pedagoji Tarihi ve Toplumsallaşma Teorileri	2,5 lp.
Genel Pedagoji II (Erlangen)	5 lp.
Pedagojinin Temelleri ve Çalışma Alanları	2,5 lp.
Eğitim Bilimlerinde Öğretiler ve Araştırma Metotları	2,5 lp.
Genel Pedagoji II (Nürnberg) (7 yarıyıldan sonra)	5 lp.
Pedagojik ve Antropolojik Öğretiler (veya Toplumsallaşma Öğretileri)	2 lp.
Hususi Bir Konuya Ait Detaylı Seminer	3 lp.
Okul Pedagojisi (Modül)	
Okul Pedagojisi I (Erlangen)	5 lp.
Okul Pedagojisi I (Okul sistemi/Ders sistemleri)	2,5 lp.
Okul Pedagojisi II (Plan, Analiz, Öğrenme ve Öğrenme Süreçleri, Eğitim-Öğretim-Dayanışma)	2,5 lp.
Okul Pedagojisi II (Erlangen)	5 lp.
Öğretme Yöntemleri/Okul Derslerinin Metotları	5 lp.

3.4. Türkiye ve Almanya (Bavyera Eyaleti) Lise Coğrafya Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması

Almanya ile ülkemizdeki var olan sistemi karşılaştırmayı birkaç yönden ele alabiliriz. Genel olarak baktığımızda Almanya ve Türkiye yönetim olarak farklı yapılara sahip olduğunu görüyoruz. Almanya’da Federal bir yapı vardır, yani eyaletlere ayrılmış durumdadır. Bu durum eyaletlerin bazı idari konularının iç işlerinde serbest olmasını sağlamıştır. Nitekim eğitim işleri eyaletlere bırakılmıştır. Ülkemizde ise merkezi yönetim vardır. Bütün oluşumlar merkeze bağlı ve merkezden yönetilmektedir. Türkiye ile Almanya arasında en büyük farklılaşma bu noktada başlamaktadır. Almanya’da (Bavyera Eyaleti) üniversiteler Milli Eğitim Bakanlıklarına bağlı olarak çalışmaktadır. Eyaletler işlerinde serbest oldukları için aralarında her yönde farklılaşmalar olduğu gibi eğitimde de önemli farklılıklar vardır. Almanya genelinde eğitim öğretimin en kaliteli olarak kabul edildiği eyalet Bavyera Eyaletidir. Bu nedenle Bavyera Eyaletinde coğrafya öğretmenliği okuyan öğretmen adayı Almanya’nın bütün eyaletlerinde öğretmenlik yapabilmektedir. Bavyera Eyaletinde liselerde öğretmenlik yapmak için eyalette öğretmenlik eğitimi almak gerekmektedir.

Türkiye’de üniversiteler Yükseköğretim Kurumu’na bağlıdır. YÖK tarafından yönetilmektedir. Ülkemiz merkezi sistemle yönetildiği için üniversiteler ve eğitim öğretim programları arasında büyük farklılaşmalar bulunmamaktadır. Cumhuriyet tarihimizin başlangıcından günümüze kadar değişik öğretmen eğitimi modellerini uygulayan Türkiye, zaman zaman toplumsal ihtiyaçlarla tutarlı ve etkili modeller uygulamaya koymuş ise de maalesef bu modelleri kararlı bir biçimde sürdürememiş ve geliştirememiştir. Sık sık model program değişiklikleri, farklı nitelikte öğretmen yetiştirmeye yol açmış ve zaman içinde öğretmenlerin ve eğitim kalitesi tartışılır hale gelmiştir. Öte yandan eğitim fakülteleri mezunlarının istihdamında karşılaşılan güçlükler de başka bir sorun alanı oluşturmaya başlamıştır. Yine yeterince kapsamlı çalışmalara dayanmadan ve ulusal ihtiyaçlar dikkate

alınmadan yapılan düzenlemeler, çoğu kez eğitimi ileriye götürme yerine yeni düzenlemelerin kaynağı olmuştur.

H- 3.4.1. Dersler ve Öğrenim Süreleri Bakımından Görülen Farklılıklar

Almanya Bavyera eyaletinde lise coğrafya öğretmenliği bölümlerinde derslerin yeni sisteme göre modüller halinde öğrencilere sunulduğunu görüyoruz. Her modül farklı ders gruplarından oluşmaktadır. Öğrenci kendi programını kendisi yapma imkânına sahip olduğu gibi tavsiye edilen örnek programa da uyarak öğrenimini o şekilde tamamlayabilir. Kendi programını oluştururken bazı modülleri diğerlerinden öncelikle alması ve öngörülen zaman içinde tamamlaması gerekmektedir. Öğrenim süresi açısından baktığımızda bölümü Almanya'da 3-5 sene arasında değişmektedir. Hatta 13 sömestre kadar uzayabilmektedir. Bu zaman açısından öğrenciye bir serbestlik getirmektedir. Ülkemizde daha önce 4 yıl olan öğrenim süresi yeni sistemde 3,5+1,5 eğitim fakültelerinde, edebiyat fakültelerinde ise 4+1,5 yıl gibi süre öngörülmüştür. Bu asgari olan zamandır. Bu süre uzatılabilmektedir. Ders programları açısından önemli farklılaşmalar görülür. Ülkemizdeki üniversitelerde öğretmen yetiştiren fakültelerde ders programları bölümler tarafından hazırlanmakta ve öğrencilere olduğu gibi verilmektedir. Hazırlanan programlara öğrenciler uymak zorundadırlar. Yalnız seçmeli derslerde öğrenci istediği dersleri seçebilir. Dersin açılabilmesi için belirli sayıda öğrencinin seçmesi gerekir. Ülkemizde verilen ders sayı ve çeşit açısından fazla olduğu görülür. Fakat uygulama ve pratik derslerin az ve yetersiz olduğu söyleyebiliriz. Bu durum öğrencilerin teoride öğrendiklerini pratikte uygulama imkânı bulamadığından başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir. Almanya Bavyera Eyaleti'nde öğretmenlik okuyan öğrenci öğrenime ilk başladığında öğretmenlik mesleğini okulda görerek işletmenin ve sistemin işleyişi hakkında bilgi alırken pratik yapma imkânı sağlanmaktadır. Bu dönemde öğrenci kendisinin öğretmenlik mesleğine uygun olup olmadığı tespitini yapmakta ve ona göre eğitimini devam etmekte karar vermektedir. Almanya Bavyera Eyaleti'nde, modüllerde ders programları üç ana ayak üzerine oturtulmuştur. Birincisi iki ayrı dalda temel eğitim, ikincisi branş derslerinin öğretim teknik ve yöntemleri, üçüncüsü ise pedagojik formasyon dersleridir. Okutulan dersler

yönünden öğretim elemanı sıkıntısı yaşanmamaktadır. Ülkemizde maalesef bazı bölümlerde ders programları öğretim kadrolarının yetersiz veya eksik olmasından dolayı dersler ve programlar ona göre oluşturulmaktadır. Bu da ülkemizdeki üniversitelerde önemli bir altyapı sorununun olduğunu göstermektedir. Özellikle son yıllarda çok sayıda üniversitelerin açılması altyapı eksikliğinin en önemli sebeplerindendir.

Almanya ve Türkiye öğretmen yetiştiren üniversiteler arasındaki bir diğer farklılık eğitim öğretim programları ve uygulamalarında görülmektedir. Türkiye’de üniversiteler arasında ufak farklılıklar görülürken Almanya’da eyalet sisteminden dolayı önemli farklılıklar vardır. Yeni sistemde modüllerle okutulan derslerde bir birlik oluşturma çabaları sürmektedir. Yeni sistem ülkede bir bütünlük sağlayacaktır. Almanya Bavyera Eyaleti’nde öğretmen yetiştirme programlarında öğrenim süresince pratik uygulama ve stajyerlik gibi derslerin olduğunu görüyoruz. Bu durum öğrencinin daha işin içinde teorik ve pratik derslerin bir arada verildiği, mesleğe daha iyi hazırlıklı şekilde yetişmesi sağlanmaktadır. Ülkemizde ise uygulama dersleri, son sınıflarda görülmektedir. Okullarda pratik yapılmakta fakat zaman olarak sınırlı tutulmaktadır. Bu da öğretmenin mesleğe kendini hazırlamasını olumsuz yönde etkilemektedir. Almanya Bavyera eyaletinde öğrenciler alan dersleriyle beraber üniversitenin belirlediği yan branş derslerini de aynı oranda almakta ve iki branşta da öğretmenlik yapabilmektedir. Bu durum hem okullarda öğretmen sıkıntısını gidermek, hem de branşın ilgili olduğu yan branşı okuyarak öğretmenin daha iyi şekilde yetişmesini sağlamaktadır. Ülkemizdeki pedagojik formasyon derslerine yeterli ağırlık verilmemektedir. Hatta son yıllarda lisans mezunları bazı kurslardan almış oldukları belgelerle öğretmen olarak atamaları yapılmıştır. Bu da öğretimin kalitesini önemli ölçüde düşürmektedir. Almanya Bavyera eyaletinde ise öğrenimin başlangıcından beri pedagojik formasyon derslerini alarak uygulamayla beraber devam etmekte sınav sonuçları memuriyet sınavını önemli ölçüde etkilemektedir.

Coğrafya bölümünde arazi gezileri ve uygulamaların Almanya Bavyera Eyaleti’nde daha ağırlıklı olduğunu görmekteyiz. Haftalık geziler düzenlenmekte ve bunun sonucunda rapor istenerek değerlendirme yapılmaktadır. Sadece arazi gezileri

değil, ülkelerin beşeri faaliyetleri ve nüfus yapılarını insanların yaşayışını yerinde görmek için geziler düzenlenmektedir. Bu da öğrencinin yerinde görerek öğrenmesini sağlamakta ve başarıyı arttırmaktadır. Ülkemizde ise sınırlı koşullarda gününbirlik geziler düzenlenmekte yetersiz kalmaktadır. Sadece üniversitenin yakın çevresine bu geziler düzenlenebilmektedir. Genellikle bunlar yakın çevreyi ve araziye tanımak amaçlı yapılmaktadır. Bu da öğrencinin teoride öğrendiği bilgileri pratikte uygulama imkânı bulamamasını sağlamakta ve başarısızlığa neden olabilmektedir.

Türkiye’de üniversitelerde eğitim fakülteleri gerekse Edebiyat fakültelerinde ilk iki sömestrede Türk dili, İnkılap tarihi gibi kültür dersleri verilirken bu Almanya Bavyera eyaletinde üniversitelerde bu gibi dersler yer almamaktadır. Bu gibi dersleri, öğrenci üniversiteye gelinceye kadar halletmesi gerekmektedir. Üniversitede sadece alan ve meslek bilgisini oluşturan dersler okutulmaktadır.

Almanya’daki öğretmenlik staj döneminin Türkiye’ye göre baktığımızda daha uzun ve kapsamlı olduğunu görüyoruz. Bu da öğrencilere öğrendiklerini uygulama imkânı sağlamakta öğretmenin okul-üniversite ve milli eğitim kurumlarının tam işbirliği içinde yetişmesini sağlamakta başarıyı arttırmaktadır. Staj döneminde öğrenci bütün yönleriyle uzman kişiler tarafından tarafsız bir şekilde değerlendirilmektedir. Almanya Bavyera eyaletinde stajyer öğretmenler şu alanlarda bilgi sahibi olurlar.

Hazırlık dönemi üç aşamayla düzenlenmiştir. İlk aşama okulda rehber öğretmenle beraber öğrenim semineri şeklinde altı aylık süreyle yapılır. İkincisi ise yine rehber öğretmenle başka bir okulda 12 aylık süreyle yapılır. Staj yapılan okullar devlet liseleridir. Üçüncü staj dönemi son altı aylık rehber öğretmen eşliğinde okulda son bulur.

Rehber öğretmen staj döneminde şu formları yerine getirmelidir.

- Stajın başlamasıyla her iki alanda da derslere katılmak takip etmek
- Diğer alanlarda ve okullarda dinleyici olarak takip etmek
- İlk ders verme denemesi (Bir dersin planı ve verilmiş şekli)

- Stajyerliğin 3. ayından sonra derslerin birbirleri ile ilişkileri
- Stajyerliğin altıncı ve yedinci ayından sonra tek başına ders verme anlatma sorumluluğu
- Stajın içeriği ve spesifik alanlarının ortaya çıkan durumların değerlendirilmesi
- Uzmanlık alanlarında alıştırmalar ve uygulamalar
- Pedagojik, psikolojik ve okulla ilgili yasalar ve işleyişi konularının staj konuları içinde genel değerlendirme
- Öğretmenlik alanları ve dersleri ile ilgili birçok seminer

Sonuç olarak Almanya Bavyera Eyaleti ve Türkiye lise coğrafya öğretmeni yetiştirme farklılıklarını üniversiteye girişteki farklılıklar, öğretim sürecindeki farklılıklar, stajyerlik dönemindeki farklılıklar, ders programları ve işlenişlerindeki farklılıklar ve memuriyete başlamak için sınavlardaki farklılaşmalar gibi birçok alanda görülmektedir. Özellikle üniversiteye girişte lise bitirme notlarına göre öğrenci kabul edilmesi, kaliteli ve yüksek kapasiteli öğrencilerin kabul edilmesi önemlidir. Staj döneminin son derece uzun bir döneme yayılması uygulamaların ciddiyet içinde okul-üniversite ve Bakanlık arasında tam bir işbirliği içinde reel şekilde değerlendirilmesi öğretmenliğin ne kadar önemsendiğini ve tam manasıyla öğretmen özelliklerini taşıyanların seçildiğini göstermektedir. Derslerin işleniş sistemleri açısından değerlendirdiğimizde Almanya'da öğrencilere araştırmaya yönlendiren, öğretim elemanlarının yönlendirici bir rol oynaması bazı ders uygulamalarında tartışma ortamlarının olması bu ortamlarda derslerin işlenmesi, coğrafyada arazi gezilerinin çok ve uygulamaya dönük olması öğretmen adaylarının alan branş ve öğretim yöntemleri alanlarında iyi yetişmelerini sağlamaktadır.

3.5. Lise Coğrafya Öğretmeni Yetiştirmedeki Farklılıklar Yeni Yaklaşımlar ve Modeller

Ülkeler, değişen ve gelişen modern üretim tarzları ve metotlarına cevap verecek şekilde eğitim sistemlerini yenilemek zorundadırlar. Ekonomik, sosyal ve teknolojik alanlardaki değişime uyum sağlamak için, yeterli nicelik ve nitelikte insan

gücüne ihtiyaç vardır. Ülkeler, ancak sağlıklı bir eğitim sistemi ile kalkınmanın gerektirdiği sayı ve nitelikte insan gücü yetiştirir (Kaya 1989:2). Kalkınma sürecinde rol alacak insanı ise öğretmen yetiştirecektir.

Eğitim ve değişme arasında etkileşim vardır. Girdisi insan olan eğitim, toplumdaki değişmelerden etkilenir ve bu değişmelere göre kendini yeniden düzenlemek durumundadır. Yine çıktısı insan olan eğitim, toplumun yenileşmesine öncülük eder. Çünkü eğitim örgütleri, çıktuları yoluyla toplumdaki diğer sistemleri etkileme şansına sahiptir (Özdemir 1997:19).

Ülkemizde özellikle Cumhuriyet kurulduğundan günümüze kadar olan süreçte öğretmen yetiştirmede birçok model ve yöntemler denenmiş ve hiçbirisi de sürekli olmamıştır. Tabii ki günün şartlarına uygun öğretmen yetiştirmek için değişik yaklaşım ve uygulamalar olacaktır. Fakat ülkemizdeki uygulamalara bakıldığında ülkenin içinde yaşadığı kısır çekişmelere yer yer alet edilerek bazı hükümetler tarafından ihmal edilmiş olduğu anlaşılır. Son yıllarda ise öğretmenlik yetiştirilmesinde farklı uygulamaların olduğu görülür. Bu uygulamalar maalesef ülkemizdeki öğretmen yetiştirme sisteminin öğretmen kalitesi açısından önemli bir katkı sağlamamaktadır.

Nitelikli öğretmen yetiştirmede önemli koşullardan birisi de nitelikli adayların seçimidir. Nitelikli adayları seçmek ancak öğretmenliği de nitelikli öğrencilerin meslek grupları gibi cazip hale getirmek gereklidir. Evet devletin imkanları sınırlı olabilir, fakat öğretmenlere çeşitli devlet imkanlarından faydalanma avantajları sağlayarak mesleği cazip hale getirebilirler. Bir diğeri ise öğretmenlik mesleğine uygun adayların seçilmesidir.

Mesleğe uygun adayların seçilmesinde Almanya'da bazı aşamalar vardır. Bunları, üniversiteye öğrenci seçiminde, öğretmenlik programına alımında, işe başlamadan önce ve stajyerlik döneminden sonra gibi çeşitli sıkı bir uygulamadan geçmektedir. Almanya'da çeşitli eyaletlerde değişik uygulamalar olmasına karşın hemen hemen hepsinde öğrenci seçiminde ortak ölçüler kullanılmaktadır. Lise not

ortalamaları, danışmanların kanaati, konuşma ve dil kullanma yeteneği, adayların mesleğe uygunluk açısından kişilikleri, mesleğe karşı ilgi ve tutumları, stajdaki mesleki yeterlilikleri test edilerek sıkı sınavlardan geçirilmektedir.

Öğretmen açığının fazla olduğu, öğretmene olan ihtiyacın arttığı dönemlerde seçme olanağı azalmakta kalite düşmektedir. İhtiyacın azaldığı dönemlerde ise alternatiflerin çokluğu nedeniyle kaliteli adayların seçilmesi oranı yüksektir. Ancak ülkemizde arz-talep faktörlerine göre ölçü belirlemekten çok politik kararlar sonucu ölçüt dikkate alınmadan değişik alanlara seçilmiş, değişik meslek gruplarının öğretmen olarak atandığı görülmektedir.

Öğrencilerin daha lise yıllarında mesleğe ilgi ve tutumlarının ölçülmesi konusunda mesleki yönlendirme ve meslek seçimi yaklaşımları uzmanlar tarafından izlenerek yönlendirilmelidir. Bu doğrultuda hazırlanacak seçmeli programlarla adayların ilgi, tutum ve yetenekleri doğrultusunda yönelmeleri sağlanacaktır.

Sistemler yaklaşımı çerçevesinde, öğretmen yetiştirme sisteminin öğelerini saptamak amacıyla Köymen (1988) bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda saptanan ana öğeler:

- 1- Öğretmen adaylarının seçimi,
- 2- Seçilen adaya gerekli bilgi, beceri alışkanlık ve tutum kazandırma süreci, yani öğrenim süreci
- 3- Bu özelliklere sahip potansiyelin, fazla kayba uğramadan işgücü olarak kullanılması, yani yerleştirilmesidir.

Belirlenen bu üç öğenin optimal düzeyde çalışması ise bir taraftan belirli bir eğitim felsefesi, devamlı ve tutarlı bir eğitim politikası, diğer taraftan da hem bilimsel temel oluşturması, hem de gelişmeyi sağlaması açısından değerlendirme ve araştırma öğeleriyle eşgüdüm içinde olmasına bağlıdır (Köymen, 1988, s.87).

Eğitimde ders araç ve gereçlerinin kullanılması, teknik eğitim alanlarının, laboratuvarların oluşturulması eğitim dünyasının en önemli gereklerindedir. Bu ortamı ve alanları kullanarak ders verecek olan öğretmenin günün gerekleri teknik donanım açısından yetiştirilmesi çok büyük önem taşır. Öğretmen yetiştirme programlarının hazırlanmasında günümüz teknolojik ürünlerinin kullanımına gerekli önemin ve yerin verilmesi, öğretmen adaylarına günün teknolojisinin uygun olarak kullanılması için gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasını sağlayacaktır.

Öğretmenlik eğitiminde ders programları yapılırken şu alanlar üzerinde ağırlıklı olmalıdır. Genel kültür dersleri kaldırılmalıdır. Bu dersleri öğrenciler zaten liseli yıllarda yeterince almaktadır. Bu dersler öğretmen adaylarına öğrenim süresince bir katkı sağlamamakta ancak ders enflasyonu oluşturmaktadır. Bu gibi derslerin yerine uygulamaya dönük alan dersleri konulabilir. Adayların derinlemesine alan eğitimi alırken çeşitli ders işleme şekilleri kullanılarak daha etkili eğitilmeleri sağlanabilir. Bu ders şekilleri coğrafya eğitimi bakımından ele aldığımızda yapılacak gezilerden önce bilgilendirici seminerler şeklinde, gezilerden sonra geziyi değerlendirme seminerleri verilerek yapılmış uygulamalı gezilerin amacına ulaşması sağlanmalıdır. Dersler sadece öğretim elemanlarının konuyu anlatması şeklinde değil, öğrenciyi de aktif ve katılımcı kılan şekillerde olmalıdır. Bu ders şekilleri öğretmen adayının öğrencilik yıllarında anlatma, tartışma, araştırma kabiliyetlerinin gelişmesini sağlayacaktır. İyi bir şekilde alan eğitimi alan öğretmen adayı aynı zamanda pedagoji ve formasyon derslerini de almalıdır. Öğrenci temel eğitimini aldıktan sonra sıkı bir sınavdan geçerek sınavı başarıyla veren aday staj dönemine başlayabilir. Staj dönemi üniversite, okul ve milli eğitim çok iyi bir koordinasyon sağlayarak organize edilmeli, aday öğretmene deneyimli kendi alanında başarılı rehber öğretmen verilmelidir. Rehber öğretmen eşliğinde başlangıçta aday öğretmen gözlemci olarak katılmalı ve daha sonraki dönemlerde ders verebilmelidir. Derslerde aday öğretmen, öğrenmiş olduğu bilgileri uygulama imkânı bulur. Mesleği ve okulun işleyişini daha yakından tanıma imkânı bularak doğru kararlar almasını sağlayacaktır. Staj dönemi belirli yarıyıllarda en az 2 yıl süreyle öğrenimin diğer dersleriyle beraber yürütülmelidir. Bu dönemin sonunda ikinci bir sınav yapılmalıdır. Bu sınav öğrencinin alan bilgisiyle staj dönemindeki

kazanımları değerlendirilir. Staj dönemindeki kazanımlarda değerlendirme yapılırken, rehber öğretmene de değerlendirme notu vermesi sağlanmalıdır. Son öğretmenlik sınavında komisyon oluşturulmalı bu komisyonda üniversiteden bir öğrenci sorumlusu, milli eğitimden müfettiş ve rehber öğretmen yer almalıdır. Adayın sınavlardan almış olduğu notun ortalaması memuriyete başvuru puanı olarak kabul edilmelidir. Bu şekilde daha sıkı bir sistemle başarılı öğretmenler yetiştirmek mümkün olacaktır. Eğitimde kalite ancak eğitimin başoyuncuları olan kaliteli öğretmenle mümkündür.

Öğretmen adayları staj döneminde şu önemli kazanımları sağlarlar. Adaylar, okuldaki etkinlikleri gözlemleyerek okulun işleyişi ve faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olurlar. Okulu yeterince tanıdıktan sonra artık aday sınıf ortamına rehber öğretmenle beraber girerler. Sınıfta görsel-işitsel araçların nasıl kullanıldığı, sınıf disiplininin nasıl sağlandığı etkili öğretime ilişkin bilgilerini geliştirmeleri sağlanır. Öğretmen adayı rehber öğretmen eşliğinde okula ve sınıf ortamını tanıdıktan sonra uygulamalı olarak ders anlatır. Bu uygulama önemli bir süre devam etmelidir. Bu süre olarak en az 1 yarıyıl olmalıdır. Bu aşama meslek hayatının dönüm noktasıdır. Bu aşamada öğretmen adayı öğretmen gibi duyacak, hissedecek ve davranacaktır. Kısaca tam anlamıyla öğretmenlik meslek hayatını yaşayacaktır. Bütün bunlar dikkate alındığında öğretmenlik mesleğinde, öğretmenlik meslek formasyonunun ne kadar önemli olduğu görülmektedir.

Eğitimde kalite en önemli güncel sorunlardandır. Teknolojik yenileşmeye uyum ve toplumsal gelişmeye katkısı açısından öğretmenin toplum içinde üstlenmiş olduğu fonksiyon çok önemlidir. Bunun için öğretmen başarılı olmalıdır. Geleceğin nesillerini eğiten öğretmenlerin sorumluluğu ağır, işleri zordur. Bu zor işi ve sorumluluğu layığıyla yerine getirebilmeleri ve ülkemizi muasır medeniyet seviyesine taşıyacak olan nesilleri yetiştirebilmeleri iyi eğitim almalarıyla mümkün olacaktır. Bunun için öğretmenleri yetiştiren kadrolar, programlar, mesleğe uygun kişilerin seçilmesi ayrı bir öneme sahiptir. Türkiye öğretmen yetiştirme sistemi, öğretmen yetiştirme alanında sadece çağdaş gelişmelerin izleyicisi değil, kendi deneyimleriyle onların etkileycisi olmalıdır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç ve Öneriler

Türkiye’de Cumhuriyet döneminden günümüze (2010) kadar farklı uygulama ve yaklaşımlar olmuşsa da önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Öğretmen yetiştirme konusunda sürekli arayış içinde olmuştur. Öğretmen ihtiyacının ilk zamanlarda karşılanamaması nedeniyle sık sık geçici çözüm yollarına gidilmiştir. Günümüzde Türkiye’de öğretmen yetiştirme sistemi yeni düzenleme ile öğretmen yetiştiren ve istihdam eden kurumlar arasında karar verme ve politika geliştirme düzeyinde sağlıklı bir işbirliği ve koordinasyon ortamı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Eğitim fakülteleri ile Fen-Edebiyat fakülteleri arasındaki işbirliği ile ele alınan alan dersleri programları açısından farklı uygulamaların olduğunu görüyoruz. Bu yönden bir uzlaşma ve birliktelik sağlanmalıdır.

Öğretmen yetiştirilmesinde getirilen yeni düzenlemenin ana konularından birisi de alan öğretimine verilen önemdir. Yeni programlarda bu konuya yeterince yer verilmiştir. Fakat alan öğretiminde başarılı olabilmek uygulamanın da zor konularından birisidir. Bu konuda gerekli altyapının hazırlanması için yurtdışında öğretim elemanı yetiştirmeye yönelik girişimler yapılmalıdır.

Eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştiren programlarında yapılan yeni düzenleme ile eğitim fakültelerinin, ülkenin öğretmen ihtiyacını daha etkili ve verimli bir biçimde karşılamaları, daha nitelikli öğretmen yetiştirmeye yönelik programlar yürütmeleri ve daha sağlıklı bir yapı içinde işlevlerini yerine getirmeleri öngörülmektedir (YÖK, 1997).

Türkiye’de yeni düzenlemeyle hem programların, hem de eğitim sürelerinin olumlu yönlerde değişmesi öğretmen yetiştirme problemlerini ortadan tamamıyla kaldıramamıştır. Sadece kararlar alıp yönetmelik ve kanunlar çıkararak problemleri çözemeyiz. Çıkarılan kanun ve yönetmeliklerin uygulanabilirliği ayrı bir önem taşımaktadır. Türkiye’de de öğretmen yetiştiren üniversitelerin farklı yapılarda olması başka bir sorunu ortaya çıkararak öğretmen yetiştirmedeki birliği bozmaktadır. Eğitim ve Fen-Edebiyat fakültelerinde farklı ders programlarının uygulanması öğretmenin alan bilgisi açısından farklılaşma ortaya çıkarmaktadır. Öğretmenlerin alan derslerinin öğretim metot ve yöntemlerinin yetersiz olduğu anlaşılır. Bu çalışmaların fakülte öğrenci ve okul arasında tam işbirliği ve koordinasyon içinde yapılması gerekmektedir. Türkiye’de öğretmen adayları öğretmenliği göreve başladıktan sonra mesleği öğrenmektedirler. Önemli olan bir diğer konu staj döneminin zamanlamasıdır. Staj dönemi öğretim süreçlerinin tümüne yayılmalıdır. Hem staj, hem de alan dersi öğretimi ve diğer pedagojik derslerle beraber yürütülmelidir. Bu şekilde öğrenci mesleği daha yakından tanıma imkânı bulacak, kendisine uygun olup olmadığı konusunda sağlıklı ve doğru karar verebilecektir. Çünkü insanın mesleğini ve yaptığı işi sevmesi başarılı olması için en önemli koşullardan biridir. Bunun için de mesleği bizzat yaşayarak içinde görmesi daha doğru karar vermesini sağlayacaktır.

Türkiye’de öğretmen yetiştiren fakültelerde ders sayısı ve ders programlarının oldukça yoğun olduğunu görmekteyiz. Aynı zamanda branş öğretmenlerinin tek bir alanda bu kadar derinlemesine konuları öğrenmek yerine iki branşta eğitim almaları sağlanmalıdır. Bu iki branşta da eğitim almaları sağlanarak ortaöğretimdeki branş ders öğretmeni açığı kadrolu öğretmenler tarafından giderilmeye çalışılmalıdır. Bazı alanlarda yan branş vardır fakat temel branş gibi eğitim alınmamaktadır. İki branşta da eşit alan eğitimi alınması sağlanmalı ders programları ona göre oluşturulmalıdır. Üniversiteye gelen öğrencilerin kültür derslerini artık halletmiş olması gerekmektedir. Onun için ilk iki yıl verilen kültür dersleri kaldırılmalıdır. Bunların yerine öğretmen adaylarına daha mesleğe dönük dersler verilmelidir.

Eğitim fakültelerine gelen öğrencilerin başarılı öğrenciler olması “Eğitim fakültelerinin her düzeyde kaliteli öğretmenler yetiştirebilmeleri için öncelikle tüm ğretim elemanlarının en az üç yıl ortaöğretim ğretmenliği deneyimli kişiler arasından seçilmeli kayıtsız bütün eğitim-ğretim etkinliklerinde ortaöğretim programlarının temel ve esas alınması kısacası işlevsel bir yaklaşımın kurum boyutunda iten benimsenmesi ve uygulanması kaçınılmaz görülmektedir” (Yılmaz, 1992, s.159). Eğitim fakültelerine deneyimli öğretmenlerin alınması ğretim ve eğitimin niteliğini arttıracaktır. Eğitim fakültesi ğretim elemanlarının hem öğrencilerine örnek dersler sunan metodik-didaktik bilimini uygulayabilen hem de araştırmacı kişiliğe sahip elemanlar arasından seçilmesi sağlanmalıdır.

Eğitim fakültelerinde verilen ders kim tarafından verilirse verilsin örnek yöntem metotlarıyla hazırlanmış bir ders olmalıdır. Çünkü burada konuyu iyi bilen bildiğini öğretebilen, branşını sevdirebilen yetenekli ve başarılı ortaöğretim öğretmenleri yetiştirmek amaçlanmaktadır.

Ders programlarında alan dersleri verilirken özellikle coğrafya ğretmenliği gibi alanlarda arazi gezilerine ve benzeri gezilere daha fazla zaman ayrılmalıdır. Uygulamaya dönük dersler arttırılmalıdır. Çünkü ğrenci teorik olarak gördüğü derslerin pratiğini yaparak daha iyi ve kalıcı öğrenim sağlanmış olacaktır.

Türkiye’de üniversitelere ğrenci alma sisteminin tekrar gözden geçirilerek artık sınav sistemine son verilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin lise bitirme notlarına göre niversiteye geçişleri sağlanmalıdır. Bu durum lise eğitiminin kalitesi üzerinde etkili olacaktır. Sınav sisteminde bazı öğrencilerin açıkta kalmamak için ğretmenliği tercih etmeleri ve sadece niversite mezunu olmak için okumaları, bir Şekilde de ğretmen olmaları, öğretmenlik mesleğinin kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Öğretmenlerin memuriyete geçiş sisteminin değiştirilmesi gerekmektedir. Bu sistemde memuriyet sınavı alan meslek bilgisi dışında birçok sorulardan

oluşmaktadır. Bu da sınavın neyi ölçtüğü problemini ortaya çıkarmaktadır. Devlet memuriyet sınavının tek aşamalı değil, öğretmen adayının öğrencilik döneminden başlayarak almış olduğu notlar göz önünde tutularak son yapılacak sınavlarla ortalamasının alınmasıyla tespit edilmelidir. Bu da öğretmenlikte kaliteyi getirerek memuriyet sınavında da daha adil olmasını sağlayacaktır.

Staj döneminde öğretmen adaylarına verilen rehber öğretmenlerin kendi alanlarında başarılı, örnek ve model olabilecek öğretmenlerden seçilmelidir. Rehber öğretmenlerin stajyer öğrencileri sistematik olarak gözlemleyebilecek bilgi birikimine sahip olmalıdır. Rehber öğretmenin kişilerarası ilişkiler, kullandığı dil ve ifade tarzı, yönünden öğretmen adaylarına örnek olmalıdır. Okul deneyimi ve uygulama derslerini yürütme konusunda gönüllü rehber öğretmenler ile çalışmak aday öğretmenlerinin staj çalışmalarını olumlu yönde etkileyecek ve çalışmaların daha etkin bir şekilde gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Öğretmen adayları, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde bilimsel ve profesyonel bir bilgi temeli oluşturma, bilgide ve davranışta değişimleri ve kişilerarası iletişim becerilerini geliştirme kadar duyuşsal yönlerini de geliştirirler (SARIÇOBAN, A. 2008). Bu gibi becerileri kazanabilmeleri ancak bu becerilere sahip olan rehber öğretmenle mümkün olabilir. Aksi halde istenilen hedeflere ulaşmak çok zor ve imkânsız olur.

Öğretmen adaylarının rehber öğretmen tarafından kabul edilebilir istek arzu ve düzeyde olması gereklidir. Uygulama dersleri çok ciddi olarak verilmeli öğretmen adayları zorlansa, yılmadan sürdürülmelidir. Öğretmen adaylarına rehberlik hizmeti profesyonel bir şekilde verilmelidir. Uygulama planlı, düzenli, mesleki gelişimlerini sağlayacak kazanımlar edinilmesi ve uygulama yapılan okulların gereksinimleri beklentileri doğrultusunda öğretmenlik mesleğini iyi bir şekilde uygulayabilecek özelliklerle donatılmalıdır.

KAYNAKÇA

- BASKAN, G.A. (2001), Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 20:16-25.
- Bayreuth Universitat/Naturwissenschaftliche Fakultät Geographisches Institut/Studium/Studiengänge/Geographie Lehramt/Geographie für das Lehramt Gymnasium
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit (2005), Türkiye Eğitim Düşüncesi Tarihi, Anı Yayıncılık, Ankara.
- BÜNTING, Karl-Dieter (1996), Deutsches Wörterbuch, Mit der neuen Rechtschreibung, by Isis Verlag-AG. Chur/Schweiz.
- DGFG (Hrsg. 2009), Aktuelle Impulse für den Geographieunterricht Tagungsband zum Mittelfränkischen Realschultag, Erdkunde, Nürnberg.
- <http://www.km.bayern.de/km/lehrerbildung/gymnasium>
- KARAGÖZOĞLU, Galip, Yükseköğretime Geçişte Öğretmenlik Mesleğine Yönelme, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi “Çağdaş Gelişmeler Işığında Türkiye’de Eğitim Fakültelerinin Yeri ve Rolü” Uluslararası Sempozyum (17-19 Kasım 1986) Özel Sayısı 2: 24-46, 1987.
- KAVAK, Yüksek (1986), Eğitim Fakültelerinde Öğretim Elemanlarının Yeterlilikleri ve Eğitim İhtiyaçları (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- KAVGAR, Cahit (1982), Tarihe Karışan Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli: Yüksek Öğretmen Okulu, A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 15:1.
- KAYA, Yahya Kemal (1989), İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış, Ankara Bilim Yayınları.
- KORKUT, Hüseyin, Eğitim Fakültelerinde Öğretim Elemanı Sorunu, Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu, 8-11 Haziran 1987 Tebliğler, Ankara: Gazi Üniversitesi, 1987, ss. 723-734.
- KÖYMEN, Ülkü (1988), Eğitim Fakültelerine Öğretmen Adaylarını Seçme Yolları, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Bursa, c. 3, Sayı 1.
- KRUMM, Hanz-Zürgen (1973), Analyse und Training freundsprachlichen Lehrerhaltens, Weizheim-Basel.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla, Öğretmen Yetiştirme Düzenimizin XI. Milli Eğitim Şurası Kararları Işığında Değerlendirilmesi, Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu, 8-11 Haziran 1987 Tebliğler, Ankara: Gazi Üniversitesi, 1987, ss. 65-74.
- ÖZDEMİR, Servet (1997), Eğitimde Örgütsel Yenileşme, Ankara PEGEM Yayınları.

- ÖZTÜRK, Çağrı (2004), Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Kullanabilme Yeterlilikleri, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 5, Sayı 2, Sayfa 75-83.
- SARIÇOBAN, Arif (2008), Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Uygulama Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 28, Sayı 3, 31-55.
- SCHNEIDER, Karl (1985), Ausbildungspläne für die pädagogische Ausbildung für die Lehramter, Der Hessische Kultusminister, Wiesbaden.
- STEUERWALD, Karl (1993), Almanca-Türkçe Sözlük, Novaprint Basımevi, İstanbul.
- ŞEN, H. Şenay Erişen, Yavuz (2002), Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikleri, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 22, Sayı 1, 99-116.
- TÜRKOĞLU, Adil, Eğitim Yüksekokulları Program Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar, Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1988.
- www.geographie.uni-erlangen.de/lhre, Friedrich-Alexander Universität Erlangen-Nürnberg Studium/Gymnasium lehrstuhl/Didaktik der Geographie.
- YILMAZ, Mustafa (1992), Öğretmenlik Mesleği ve Meseleleri, İstanbul. Türkiye Milli Kültür Vakfı Yayınları, No:4.
- YÖK, Eğitim Fakülte uygulanacak yeni programlar hakkında açıklama, http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/yeni_programlar_ve_icerik.htm
- Yükseköğretim Kurulu (1998), Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi, Ankara: Mart.

EKLER

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de en çok tartışılan konulardan birisi, eğitimin niteliğidir. Eğitimin niteliğini belirleyen unsurların başında ise öğretmen gelmektedir. Demokratik, çağdaş ve laik Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Yüce Atatürk, tam bir güvenle, "Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır" diyerek bu görevi onlara vermiştir.

Bilindiği gibi, hizmet öncesinde öğretmen yetiştirme görevi, 1982 yılında yürürlüğe giren "2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu" ile üniversitelere devredilmiştir. Zaman içinde üniversiteler bir görevi, gerek kendi öğrencilerinin devam ettiği lisans programları, gerekse diğer lisans program öğrenci ve mezunlarının devam ettiği lisans ve lisans sonrası öğretmenlik sertifikası programlarını yürüterek yerine getirmeye çalışmışlardır.

Bunun yanında, 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 16/b maddesi ile Bakanlığımızın, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarıyla gerekli koordinasyon ve işbirliği yapma görevi, **Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü**'ne verilmiştir.

Bu kapsamda, "Hizmet Öncesi Öğretmen Yetiştirme" konusunda Bakanlığımız ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve üniversitelerin işbirliğiyle ulusal ve uluslararası bir dizi toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıların tümünde, "Öğretmenlik Uygulamaları"nın amacı doğrultusunda yapılamadığı vurgulanmış ve gerekli önlemlerin alınması dile getirilmiştir.

Bu gelişmelere bağlı olarak, öğretmen yetiştirme sisteminin kalıcı ve etkin bir şekilde işlenmesini sağlamak, daha nitelikli öğretmen yetiştirmeye katkıda bulunmak üzere Bakanlığımız, Yükseköğretim Kurulu ve eğitim fakülteleri temsilcilerinden oluşan **Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi** kurulmuştur.

Öte yandan, 18/06/1997 tarih ve 4306 sayılı yasa ile Milli Eğitimde bir dönüm noktası olan sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulaması başlatılmıştır. Bu yeni uygulama, eğitim fakültelerinde de yeniden bir yapılanmaya gidilmesini gerekli kılmış, Bakanlığımız ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı işbirliğinde yapılan çalışmalar sonucunda öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenlenmiştir.

Milli Eğitimi Geliştirme Projesi'nin amaçlarından biri de, öğretmenin hizmet öncesi yetiştirilmesinde niteliğin artırılmasıdır. Bu kapsamda sürdürülen fakülte-okul işbirliği çalışmalarının ana teması öğretmenlik uygulamaları olmuştur.

Bakanlık, YÖK ve eğitim fakültelerinin alan uzmanlarından oluşturulan bir komisyon marifetiyle dünyanın gelişmiş ülkelerindeki öğretmen uygulama örnekleri de göz önünde bulundurularak konuya ilişkin teknik bir çalışma yapılmıştır.

Bilindiği gibi, öğretmen adaylarının mesleğe giriş davranışlarını kazanıp ilk mesleki yeterlilikleri geliştirdikleri dönem, öğretmenlik uygulaması sürecidir. Bu nedenle, öğretmenlik uygulamalarının tüm öğretmen yetiştiren kurumlarda, öğretmen adaylarını mesleki standartlara ulaştıracak düzeydeki etkinliklerle yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

EK I
ÖĞRETMEN ADAYLARININ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI EĞİTİM ÖĞRETİM KURUMLARINDA
YAPACAKLARI ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINA İLİŞKİN YÖNERGE

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

İ- Amaç

Madde 1- Bu Yönergenin amacı, öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine daha iyi hazırlanmalarını, öğrenimleri süresince kazandıkları genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını gerçek bir eğitim-öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliliği kazanmalarını sağlayacak uygulama çalışmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

J- Kapsam

Madde 2- Bu Yönerge, öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarındaki öğrencilerin, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel eğitim ve öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulaması çalışmalarının, amaç, ilke ve yöntemlerini kapsar.

K- Dayanak

Madde 3- Bu Yönerge, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununun ilgili hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

L- Tanımlar

Madde 4- Bu Yönergede geçen;

"**Öğretmen Adayı**", öğretmenlik programlarına devam eden, öğretmeni olacağı öğretim düzeyi ve alanında, okul ortamında, öğretmenlik uygulaması yapan yüksek öğretim kurumu öğrencisini,

"**Öğretmenlik Uygulaması**", öğretmen adaylarına, öğretmeni olacağı alanda ve öğretim düzeyinde, bizzat sınıfta içinde öğretmenlik becerisi kazandıran ve belirli bir dersi ya da dersleri planlı bir şekilde öğretmesini sağlayan; uygulama etkinliklerinin tartışılıp değerlendirildiği bir dersi,

"**Okul Deneyimi**", öğretmen adaylarına, okul örgütü ve yönetimi ile okullardaki günlük yaşamı tanıma, eğitim ortamlarını inceleme, ders dışı etkinliklere katılma deneyimli öğretmenleri görev başında gözleme, öğrencilerle bireysel ve küçük gruplar halinde çalışma ve kısa süreli öğretmenlik deneyimleri kazanma olanağı veren, onların öğretmenlik mesleğini doğru algılayıp benimsemelerini sağlayan fakülte öğretim programında yer alan dersleri,

"**Fakülte**", öğretmen yetiştiren fakülte ve yüksek okulları,

"**Uygulama Okulu**", öğretmenlik uygulamalarının yürütüldüğü, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî, özel, yatılı-pansiyonlu ve gündüzlü, okul öncesi, ilköğretim, genel ve meslekî orta öğretim, özel eğitim ile çıraklık ve yaygın eğitim kurumlarını,

"**Fakülte Uygulama Koordinatörü**", öğretmen adaylarının okullarda yapacakları uygulama etkinliklerinin, öğretim elemanı, millî eğitim müdürlüğü koordinatörü ve uygulama okulu koordinatörüyle birlikte, planlanan ve belirlenen esaslara göre yürütülmesini sağlayan, eğitim ve öğretimden sorumlu dekan yardımcısı veya yüksek okul müdür yardımcısını,

"**Bölüm Uygulama Koordinatörü**", fakülte-uygulama okulu işbirliği sürecinde, bölümün öğretmenlik uygulamaları ile ilgili yönetim işlerini planlayan ve yürüten öğretim elemanını,

"**Uygulama Öğretim Elemanı**", alanında deneyimli ve öğretmenlik formasyonuna sahip, öğretmen adaylarının uygulama çalışmalarını planlayan, yürüten ve değerlendiren yüksek öğretim kurumu öğretim elemanını,

"**Millî Eğitim Müdürlüğü Uygulama Koordinatörü**", öğretmen adaylarının okullarda yapacakları uygulama etkinliklerinin, fakülte ve okul koordinatörleriyle birlikte planlanan esaslara göre yürütülmesini sağlayan, ilde millî eğitim müdürü veya yardımcısı, ilçede ise ilçe millî eğitim müdürü ya da şube müdürü,

"**Uygulama Okulu Koordinatörü**", okulundaki uygulama etkinliklerinin belirlenen esaslara uygun olarak yürütülmesi için uygulama okulu, ilgili kurumlar ve kişiler arasında iletişim ve koordinasyonu sağlayan okul müdürünü veya yardımcısını,

"**Uygulama Öğretmeni**", uygulama okulunda görevli, öğretmenlik formasyonuna sahip, alanında deneyimli öğretmenler arasında seçilen, öğretmen adayına öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazanmasında rehberlik ve danışmanlık yapan sınıf veya ders öğretmenini,

"**Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesi**", öğretmen yetiştirme sisteminin daha kalıcı ve etkin bir şekilde işlenmesini sağlamak ve daha nitelikli öğretmen yetiştirmeye katkıda bulunmak üzere Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu ve Eğitim Fakülteleri temsilcilerinden oluşan danışma organını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Öğretmenlik Uygulaması İlkeleri

Madde 5- Öğretmenlik uygulaması aşağıdaki ilkeler doğrultusunda planlanır, programlanır ve yürütülür,

a) Kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon ilkesi: Öğretmenlik uygulamasına ilişkin esaslar Millî Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından ortaklaşa belirlenir. Uygulama çalışmaları, sorumlulukların paylaşılması temelinde belirlenen esaslara dayalı olarak, millî eğitim müdürlükleri ile eğitim fakültelerinin koordinasyonunda yürütülür. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı bünyesinde kurulan Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesi bu esasların belirlenmesinde aktif rol oynar.

b) Okul ortamında uygulama ilkesi: Öğretmenlik uygulamaları, öğretmen adaylarının öğretmeni olacağı öğretim düzeyinde, alanlarına uygun gerçek etkileşim ortamından il-ilçe millî eğitim müdürlükleri ile fakülte dekanlıkları tarafından belirlenen Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî, özel, yatılı-pansiyonlu ve gündüzlü, okul öncesi, ilköğretim, genel ve meslekî orta öğretim, özel eğitim ile çıraklık ve yaygın eğitim kurumlarında yürütülür.

c) Aktif katılma ilkesi: Öğretmen adaylarının, öğretim-öğrenme ve iletişim süreçlerine etkili bir biçimde katılmaları esastır. Bunun için, öğretmenlik uygulamasında her öğretmen adayından, bir dizi etkinliği bizzat gerçekleştirmesi istenir. Öğretmen adaylarının; bunları aşamalı olarak, süreklilik içinde ve artan bir sorumlulukla yürütmeleri sağlanır. Öğretmen adayları; uygulama hazırlığı, uygulama okulunda gözlem, uygulama öğretmenin görevlerine katılma, eğitim-öğretim/yönetim ve ders dışı etkinliklere katılma, uygulama çalışmalarını değerlendirme etkinliklerini gerçekleştirir.

d) Uygulama sürecinin geniş zaman dilimine yayılması ilkesi: Öğretmenlik uygulaması programı; planlama, inceleme, araştırma, katılma, analiz etme, denetleme, değerlendirme ve geliştirme gibi kapsamlı bir dizi süreçten oluşur. Bu süreçlerin her biri hazırlık, uygulama, değerlendirme ve geliştirme aşamalarından oluşmaktadır. Öğretmen adayının, öğretmenlik davranışlarını bu süreçler yoluyla istenilen düzeyde kazanabilmesi için fiilen uygulama yapacağı süreden çok daha fazla zamana ve çabaya ihtiyacı vardır. Bu nedenle öğretmenlik uygulamaları; öğretmen adayına giderek artan bir sorumluluk ve uygulama yeterliliği kazandırmak için, en az bir yarıyla yayılarak programa yerleştirilir.

e) Ortak değerlendirme ilkesi: Uygulama etkinliklerini birlikte planlayıp yürüttükleri için öğretmen adayının öğretmenlik uygulamasındaki performansı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni tarafından ayrı ayrı değerlendirilir. Öğretmen adayının öğretmenlik uygulamasındaki başarısı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin yaptığı değerlendirmelerin fakültenin "Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği" gereğince birleştirilmesiyle not olarak belirlenir. Uygulama öğretim elemanı notları fakülte yönetimine teslim eder.

f) Kapsam ve çeşitlilik ilkesi: Öğretmenlik mesleği, ders hazırlığı, dersi sunma, sınıf yönetimi, atölye ve laboratuvar yönetimi, okul ve aile mesleği ile ilgili konularda öğrenciye rehberlik yapma, öğrenci başarısını değerlendirme, yönetim işlerine ve eğitsel çalışmalara katılma gibi çok çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır. Ayrıca öğretmenler, çeşitli bölgelerde, farklı olarak ve koşullara sahip genel-meslekî, gündüzlü-yatılı, pansiyonlu, şehir ve köy okullarında, müstakil veya birleştirilmiş sınıflarda görev yapmaktadır. Bu nedenle öğretmenlik uygulaması, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği tüm görev ve sorumluluk alanlarını kapsayacak şekil ve çeşitlilikte planlanır ve yürütülür.

g) Uygulama sürecinin ve personelinin sürekli geliştirilmesi ilkesi: Öğretmenlik uygulaması çalışmalarından elde edilen sonuçlara göre; öğretmenlik uygulaması süreci ve buna paralel olarak uygulamaya katılan personel yeterlilikleri sürekli geliştirilir.

h) Uygulamanın yerinde ve denetimli yapılması ilkesi: Öğretmenlik uygulamasından beklenen faydanın sağlanabilmesi, ancak; öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması kapsamında yapacakları etkinlikleri, öğrencisi buldukları fakültenin öğretim elemanlarının yakından izleme, rehberlik etme, yanlışlarını düzeltme, eksikliklerini tamamlama

ve değerlendirme çabaları ile mümkündür. Bu nedenle öğretmenlik uygulaması, fakültenin bulunduğu il veya ilçelerdeki uygulama okulları ile ilgili kurumlarda yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Görev, Yetki ve Sorumluluklar

Madde 6- Öğretmenlik uygulamasında;

a) Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesinin görev, yetki ve sorumlulukları:

1. Yükseköğretim Kurulu ile Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu ile Fakülteler ve diğer ilgili kurumlar arasındaki bilgi akışını sağlar.

2. Öğretmen yetiştirilmesi ve eğitiminin en önemli boyutlarından biri olan fakülte okul işbirliği konusunda gerekli görülen model ve alt yapı çalışmalarını gerçekleştirir.

3. Ülkenin ihtiyaçları ve öncelikleri ile alandaki çağdaş gelişmeler ve araştırma bulguları doğrultusunda hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen yetiştirme sürecini etkin ve verimli hale getirir.

4. Ülkenin önceliklerini ve öğretmen açığı olan bölgeleri saptar, her branş için gerekli olan öğrenci sayısının dağılımını yapar ve öğretmenlerin temini ve istihdamı ile ilgili olarak Millî Eğitim Bakanlığı ile işbirliği ve koordinasyon içerisinde çalışır.

5. Öğretmen yetiştirme ve eğitimi programlarını ve derslerini oluşturup, güncelleştirir.

6) Öğretmen yetiştirme ve eğitimi derslerine ilişkin ulusal ölçütleri geliştirir ve uygulamayı değerlendirir.

b) Fakülte yönetiminin görev, yetki ve sorumlulukları:

1. Bölümlerden gelen önerileri dikkate alarak uygulama öğretim elemanlarını belirler.

2. İl-ilçe millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörünün işbirliği ile uygulama okullarını belirler.

3. Uygulama okullarındaki etkinliklerin, etkili ve verimli bir biçimde yürütülmesini, denetlenmesini sağlar.

4. Uygulama sürecinde, eğitim fakültesi-uygulama okulu işbirliğinin gerçekleştirilmesi için her yıl belirli zamanlarda uygulama çalışmalarına ilişkin toplantılar, kurs ve seminerler düzenler.

c) Fakülte uygulama koordinatörünün görev ve sorumlulukları:

1. Bölüm uygulama koordinatörü ve millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörü ile işbirliği yaparak uygulama okullarını belirler, öğretmen adaylarının bu okullara dağılımını sağlar.

2. Uygulama çalışmalarını, fakülte adına izler ve denetler.

3. Öğretmenlik uygulaması çalışmalarını değerlendirir ve geliştirilmesi için gerekli önlemleri alır.

d) Bölüm uygulama koordinatörünün görev ve sorumlulukları:

1. Bölümle ilgili uygulama çalışmaları konusunda, bölüm uygulama öğretim elemanları arasındaki koordinasyon ve işbirliğini sağlar.

2. Uygulama öğretim elemanlarının ve her uygulama öğretim elemanının sorumluluğuna verilen öğretmen adaylarının listesini hazırlar; fakülte uygulama koordinatörüne iletir.

3. Uygulama okullarının seçiminde fakülte uygulama koordinatörüne yardım eder.

e) Uygulama öğretim elemanının görev ve sorumlulukları:

1. Öğretmen adaylarını, öğretmenlik uygulaması etkinliklerine hazırlar.

2. Öğretmen adaylarının uygulama çalışmaları kapsamındaki etkinliklerini, uygulama okulu koordinatörü ve uygulama öğretmeni ile birlikte planlar.

3- Öğretmen adayının çalışmalarını, uygulama öğretmeni ile birlikte düzenli olarak izler, denetler.

4. Uygulamanın her aşamasında öğretmen adayına gerekli rehberliği ve danışmanlığı yapar.

5- Uygulama sonunda öğretmen adayının çalışmalarını, uygulama öğretmeni ile birlikte değerlendirir ve sonucu not olarak fakülte yönetimine bildirir.

f) İl-ilçe millî eğitim müdürlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları:

1. Öğretmenlik uygulaması yapılacak illerde il millî eğitim müdür yardımcılarında birini, merkez ilçeler dışındaki ilçelerde ilçe millî eğitim şube müdürlerinden birini "millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörü" olarak görevlendirir.

2. Fakülte uygulama koordinatörünün işbirliği ile sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi farklı kent ve köy uygulama okullarını ve her okulun uygulama kontenjanlarını öğretmenlik alanları itibariyle belirler, kontenjanların fakültelere dağıtımını yapar.

3. Fakültenin düzenleyeceği uygulama çalışmalarına ilişkin toplantı, seminer ve kurslara; millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörü, uygulama okulu koordinatörleri ile uygulama öğretmenlerinin katılımını sağlar.

4. Eğitim fakülteleri ve uygulama okulları arasında koordinasyonu ve iç birliğini kolaylaştırıcı önlemler alır.

5. Uygulama çalışmalarını izler ve denetler.

g) Millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörünün görev ve sorumlulukları:

1. Fakülte ve okul uygulama koordinatörleri ile işbirliği yaparak uygulama okullarını belirler.

2. Uygulama okullarının, uygulama kontenjanlarını öğretim alanları itibariyle belirler, fakültelere dağılımını sağlar.

3. Öğretmenlik uygulamalarını denetler, değerlendirir, etkili bir biçimde yürütülmesi için gerekli önlemleri alır.

h) Uygulama Okulu müdürlüğünün görev, yetki ve sorumlulukları:

1. Uygulama Okulu koordinatörünü belirler,

2. Uygulama öğretim elemanlarının işbirliği ile uygulama öğretmenlerini belirler.

3. Uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarıyla toplantı yapar, kendilerine görev ve sorumluluklarını bildirir.

4. Uygulama çalışmalarının etkili ve verimli bir biçimde yapılabilmesi için gerekli eğitim ortamını sağlar.

5. Uygulama öğretmenlerinin uygulama çalışmalarını denetler.

i) Uygulama Okulu koordinatörünün görev ve sorumlulukları:

1. Millî eğitim müdürlüğü, okul yönetimi ve fakülte arasındaki koordinasyon ve işbirliğini sağlar,

2. Uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni ile işbirliği yaparak öğretmen adaylarının uygulama çalışmaları kapsamındaki etkinlikleri planlar.

3. Uygulama çalışmalarını izler, değerlendirir ve sağlıklı yürütülmesi için gerekli önlemleri alır.

i) Uygulama öğretmenin görev ve sorumlulukları:

1. Uygulama öğretim elemanı ve uygulama okulu koordinatörü ile işbirliği yaparak öğretmen adaylarının uygulama çalışmaları kapsamındaki etkinlikleri hazırlar.

2. Uygulama programının gerektirdiği etkinliklerin yürütülmesini sağlar, uygulama etkinliklerinin başarılı bir biçimde yerine getirilmesi için öğretmen adayına rehberlik eder, bu etkinlikleri izler ve denetler.

3. Uygulama sonunda öğretmen adayının uygulama çalışmalarını değerlendirir, uygulama okulu koordinatörüne teslim eder.

j) Öğretmen adayının görev ve sorumlulukları:

1. Uygulama programının gereklerini yerine getirmek için planlı ve düzenli çalışır. Uygulama öğretim elemanı, uygulama öğretmeni ve diğer öğretmen adayları ile iç birliği içinde planlı bir şekilde çalışır.

2. Uygulama programının gereklerini yerine getirirken okul yönetimi, uygulamadan sorumlu öğretim elemanı, öğretmenler ve diğer görevlilerle işbirliği yapar.

3. Öğretmenlik uygulaması etkinlikleri kapsamında, yaptıkları çalışmaları ve raporları içeren bir dosyayı uygulama öğretim elemanına teslim eder.

4. Kişisel ve meslekî yeterliliğini geliştirmek için sürekli çaba gösterir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Uygulamanın Yapılması

M- Öğretmenlik Uygulamasının Zamanı ve Süresi

Madde 7- Lisans ve yüksek lisans düzeyinde öğretmen yetiştiren programlarda öğretmenlik uygulaması, son dönemde haftada bir tam, ya da iki yarın gün olmak üzere en az bir yarıyıl süre ile yapılır. Öğretmen adayları, bu sürenin en az 24 ders saatini bizzat ders vererek değerlendirir.

Uygulama okullarının kapasitesi ve öğretmen adaylarının sayısı dikkate alınarak, öğretmen adayları ikiye bölünüp her iki yarıyıl da öğretmenlik uygulamaları sürdürülebilir.

N- Okul Deneyimi Derslerinin Zamanı ve Süresi

Madde 8- Okul deneyimi dersleri, öğretmen yetiştiren lisans ve yüksek lisans programlarında belirtilen yıl ve yarıyillarda, öngörülen süre ve kapsamda bu Yönerge usul ve esasları çerçevesinde yapılır.

O- Uygulamanın Yeri

Madde 9- Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamaları, fakültenin bulunduğu il veya ilçedeki uygulama okulları ile ilgili kurumlarda yapılır.

İlköğretim kurumlarında görev yapacak sınıf ve branş öğretmenleri, olanak ve koşullar elverdiği ölçüde uygulamalarının bir kısmını köy okullarında yaparlar.

P- Uygulamanın Planlanması, Yürütülmesi ve Değerlendirilmesi

Madde 10- Uygulamaya ilişkin aşağıdaki işlemler yapılır.

a) Fakülte uygulama koordinatörü, öğretmenlik alanlarına göre öğretmen adayı sayılarını her öğretim döneminin başında ilgili bölüm ve ana bilim dalı başkanı ile işbirliği yaparak belirler.

b) İl-ilçe millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörü, uygulama okulu olarak seçilebilecek okulların müdürleri ile işbirliği yaparak, uygulama okullarını ve her okulun öğretmen adayı kontenjanını, öğretmenlik alanları itibarıyla belirler.

c) İl-ilçe millî eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörü ile fakültelerin uygulama koordinatörleri bir araya gelerek uygulama okullarının ve uygulama kontenjanlarının, öğretmenlik alanları itibarıyla fakülteye dağılımını yapar.

d) Fakülte uygulama koordinatörü, bölüm uygulama koordinatörleri ile işbirliği yaparak; kendi fakültelerindeki her uygulama öğretim elemanına düşen öğrenci sayısı 15'i geçmeyecek şekilde öğretmen adaylarının gruplarının ve her grubun sorumlu öğretim elemanını belirler.

e) Fakülte uygulama koordinatörü, kendilerine ayrılan uygulama kontenjanlarını dikkate alarak, uygulama öğretim elemanlarının ve sorumlu oldukları öğretmen adaylarının alanlarına ve uygulama okullarına göre dağılımlarını gösteren listeyi hazırlayarak, il-ilçe millî eğitim müdürlüklerine gönderir.

İl-ilçe millî eğitim müdürlüğü; valilik/kaymakamlık onayını aldıktan sonra bu listeyi, uygulama okul müdürlüklerine ve ilgili fakülte dekanlıklarına gönderir.

f) Uygulama Okulu koordinatörü, uygulama öğretim elemanları ile işbirliği yaparak uygulama öğretmenlerini belirler. Uygulama öğretmeni başına düşen öğrenci sayısının 6'yı, ancak ders başına düşen öğrenci sayısının 2'yi geçmeyecek biçimde dağılımını yapar.

g) Uygulama öğretim elemanı, sorumluluğuna verilen öğretmen adaylarını, öğretmenlik uygulamasının dayandığı temeller, uygulama programında yer alacak etkinlikler ve uyulması gereken kurallar konusunda bilgilendirir.

h) Uygulama öğretim elemanı, sorumluluğuna verilen öğretmen adaylarını uygulama okuluna götürerek, okul yöneticileri, uygulama okulu koordinatörü ve uygulama öğretmenleri ile tanışır.

Uygulama okulu koordinatörü, öğretmen adaylarına okulu gezdirerek çeşitli birimlerini tanıtır ve etkinlikleri hakkında bilgi verir.

i) Uygulama öğretim elemanı, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayları ile birlikte öğretmenlik uygulaması etkinlik planını hazırlar.

ii) Öğretmen adayları, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin gözetim ve rehberliğinde öğretmenlik uygulamasının etkinlik planında belirtilen çalışmaları yerine getirir.

Her etkinliğe ilişkin ayrıntılı bir çalışma raporu hazırlar.

j) Uygulama öğretim elemanı veya uygulama öğretmeni, izlediği derslerle ilgili gözlemlerini kaydeder. Gözlem sonuçlarını dersten sonra öğretmen adayı ile değerlendirir.

k) Uygulama öğretim elemanı, öğretmen adayları ile birlikte, her hafta-okulda yapılan uygulamalarla ilgili gelişmeleri tartışır ve değerlendirir.

l) Uygulamalar sonunda öğretmen adayı, etkinlik planı çerçevesinde yürüttüğü çalışmaları ve raporları içeren dosyayı tamamlar, uygulama öğretim elemanına teslim eder.

m) Öğretmen adaylarının başarısı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni tarafından ayrı ayrı değerlendirilir. Uygulama öğretim elemanı bu notları birleştirerek fakülte yönetimine teslim eder.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Madde 11- Uygulama çalışmalarının çeşitli nedenlerle bir okulda tamamlanamaması halinde eksik kalan kısmı, başka bir okulda tamamlattırılır.

Madde 12- Öğretmen adayı, fakültesinin bulunduğu il veya ilçede uygulama yapacağı bir okul veya program bulunmaması halinde, fakülte kurulunca denkliği kabul edilen yakın bir alanda uygulama yapar.

Madde 13- Öğretmen adayının öğrenim gördüğü ilde uygulamanın yapılacağı bir okul, program ve de yakın bir alanın belirlenememesi durumunda, öğretmenlik uygulaması, günlük ulaşımı mümkün olan il veya ilçede yapılır.

Madde 14-Denkliği kabul edilen bir alanın bulunmaması ya da doğal afetler ve benzeri olağanüstü durumlar nedeniyle aynı veya yakın il-ilçede öğretmenlik uygulamasının tamamen veya kısmen yapılmaması halinde, öğretmen adayları aynı programı uygulayan bir başka fakültenin öğretmen adayları ile birlikte uygulama yaparlar. Öğretmen adayları, ilgili dönemin tüm derslerini uygulama yaptıkları fakültede tamamlar. Bunun için, fakültelerin bağlı oldukları üniversiteler arasında bir protokol yapılır. Öğretmen adaylarının barınma ihtiyaçları Millî Eğitim Bakanlığı ve mahallin mülki amirliklerince sağlanır.

Q- Disiplin Kuralları

Madde 15- Öğretmen adayları; uygulama yaptıkları okullarda görevli öğretmenlerin uymakla yükümlü oldukları yasa, yönetmelik ve yönergeler ile okul yönetiminin koyduğu kurallara uymak zorundadırlar. Kurallara uymayanlar okul müdürü tarafından fakülte uygulama koordinatörüne bildirilir. Bu öğrencilere yüksek öğretim kurumları disiplin hükümleri uygulanır.

R- Yürürlük

Madde 16- Bu Yönerge, onaylandığı tarihte yürürlüğe girer.

S- Yürütme

Madde 17- Bu Yönerge hükümlerini, Millî Eğitim Bakanı yürütür.

EK II BOLOGNA SÜRECİ

Bologna Süreci Nedir?

Bologna Süreci, 2010 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Alanı yaratmayı hedefleyen bir Avrupa reform sürecidir. Pek çok uluslararası kuruluşun işbirliği ile 46 üye ülke (Karabağ'ın bağımsızlığını ilan etmesiyle üye ülke sayısı 45'ten 46'ya yükselmiştir) tarafından oluşturulan ve sürdürülen, alışılmadık dışında bir süreçtir. Sürece üyelik hükümetler/devletlerarası herhangi bir anlaşmaya dayanmamaktadır. Bologna Süreci kapsamında yayımlanan bildirimlerin yasal bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Süreç tamamen her ülkenin özgür iradeleri ile katıldıkları bir oluşumdur ve ülkeler Bologna Süreci'nin öngördüğü hedefleri kabul edip etmeme hakkına sahiptirler.

Bologna Sürecinin oluşturmayı hedeflediği Avrupa Yükseköğretim Alanı içerisinde yer alan ülke vatandaşları, yükseköğrenim görmek ya da çalışmak amaçları ile Avrupa'da kolayca dolaşabileceklerdir. Avrupa, gerek yükseköğretim ve gerekse iş imkanları açısından dünyanın diğer bölgelerinden kişiler tarafından tercih edilecek hale getirilecektir.

Avrupa Yükseköğretim Alanında gerçekleşmesi arzulanmayan tek şey, üye ülkelerin eğitim sistemlerinin tek tip yükseköğretim sistemi haline getirilmesidir. Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda hedeflenen, çeşitlilik ile birlik arasında bir denge kurulmasıdır. Amaç, yükseköğretim sistemlerinin kendilerine özgü farklılıkları korunarak birbirleriyle karşılaştırılabilir ve uyumlu hale getirilmesinden ibarettir. Bu şekilde, bir ülkeden ya da yükseköğretim sisteminden diğerine geçiş kolaylaşması ve böylece öğrenciler ve öğretim görevlilerin hareketliliği ve istihdamının artırılması planlanmaktadır.

Bologna Süreci Nasıl Başladı?

Bologna Süreci'nin temelleri 1998 yılında Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanlarının Sorbonne'da gerçekleştirdikleri toplantı sonunda yayımlanan Sorbonne Bildirisi ile atılmıştır. Avrupa'da ortak bir yükseköğretim alanı yaratma fikri ilk kez bu bildiri ile ortaya çıkmıştır. Ancak, Bologna Süreci resmi olarak 1999 yılında Bologna Bildirisi'nin 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu Bakanları tarafından imzalanması ve yayımlanması ile başlamıştır. Bologna Süreci'nin temel hedeflerinden altısı bu bildiri ile ilan edilmiştir. Bu hedefler:

1. Kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri oluşturmak (bu amaç doğrultusunda Diploma Eki uygulamasının geliştirilmesi),
2. Yükseköğretimde Lisans ve Yüksek Lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek,
3. Avrupa Kredi Transfer Sistemini (European Credit Transfer System, ECTS) uygulamak,
4. Öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak,
5. Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağına oluşturmak ve yaygınlaştırmak,
6. Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek.

1999'dan Sonra Neler Oldu?

Bologna Bildirisi'nin yayımlanmasından iki yıl sonra, ülkemizi de içeren üç yeni ülkenin (Türkiye, Hırvatistan ve Kıbrıs Rum Kesimi) katılımı ile, 32 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu Bakanları, 19 Mayıs 2001'de Prag'da, Bologna Süreci'ni izlemek ve gelecek yıllar için öncelikler belirlemek üzere toplanmıştır.

Prag'da Bologna Süreci'ne 3 hedef daha eklenmiştir:

7. Yaşam boyu öğrenimin teşvik edilmesi,
8. Öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımının sağlanması,

9. Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın cazip hale getirilmesi.

2003'te Berlin'de toplanan 33 Avrupa ülkesinin Yükseköğretim Bakanları, Bologna Süreci'ne, "Avrupa Araştırma Alanı (European Research Area, ERA) ile Avrupa Yükseköğretim Alanı (European Higher Education Area, EHEA) arasında bir sinerji kurmak ve Doktora çalışmaları" konulu, 10'uncu hedef eklemişler; ayrıca, üye ülkelerde sürece hız kazandırmak ve durum tespiti yapmak amacıyla, 2005 Bergen Konferansı'ndan önce gerçekleştirilmek üzere, aşağıda belirtilen 3 öncelik alanını belirlemişlerdir:

- Yükseköğretimde (Lisans ve Yüksek Lisans olmak üzere) iki aşamalı derece yapısı,
- Yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri ve öğrenim sürelerinin tanınması,
- Kalite güvencesi.

Berlin'deki Konferansta Bologna Süreci'ne 7 ülke (Arnavutluk, Bosna-Hersek, Vatikan Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Sırbistan-Karadağ, Makedonya ve Andora) daha katılmış ve toplam ülke sayısı 40'a erişmiştir.

19-20 Mayıs 2005 tarihlerinde Norveç'in Bergen şehrinde dördüncüsü gerçekleşen Avrupa Eğitim Bakanları Konferansı'nda 5 yeni ülkenin üyeliğe kabulü ile üye ülke sayısı 45'e çıkmıştır. Bu toplantıda, 2005-2007 yılları arasında gerçekleştirilmesi hedeflenen 4 öncelik alanı belirlenmiştir. Bu öncelik alanları:

1. Avrupa Yükseköğretim Alanı ile Avrupa Araştırma Alanı arasında bir sinerji yaratmak,
2. Bologna Sürecinin Sosyal Boyutunu güçlendirmek,
3. Öğrenci ve Öğretim Görevlilerinin Hareketliliği,
4. Avrupa Yükseköğretim Alanının cazip hale getirilmesi ve Avrupa dışındaki ülkelerle işbirliğinin sağlanması ve güçlendirilmesi.

Toplantıda, ayrıca 2007 yılına kadar gerçekleştirilmesi beklenen ve aşağıda belirtilen 4 ana konu hakkında üye ülkelerdeki uygulamaları ve gelişmeleri tespit etmek üzere, bir değerlendirme raporu (Stocktaking Report) hazırlanmasına karar verilmiştir:

1. Avrupa Kalite Güvencesi Birliği (European Association of Quality Assurance, ENQA) tarafından geliştirilen ve Avrupa Yükseköğretim Alanında yer alan yükseköğretim kurumlarına yönelik "Kalite Güvencesi Standartları ve Uygulama Prensipleri"nin üye ülkelerdeki uygulamaları,
2. Ulusal Yeterlikler Çerçevesi uygulamaları,
3. Doktora programları da dâhil olmak üzere ortak yükseköğretim programları,
4. Yükseköğretimde esnek öğrenim yolları yaratmak.

Bologna Süreci Nasıl İşliyor?

Bologna Süreci, temel olarak uluslararası, ulusal ve kurumsal olmak üzere üç düzeyde yürütülmektedir. Uluslararası düzeyde, sürecin gelişimi ve koordinasyonundan sorumlu olan oluşum Bologna Süreci İzleme Grubu (Bologna Follow-Up Group, BFUG)'dur. BFUG, Bologna Süreci'nin öngördüğü hedeflerin gerçekleştirilmesi için alınacak önlemleri karara bağlamak ve süreç gelişimini takip amacıyla 2001 Prag Avrupa Bakanlar Toplantısında kurulmuştur ve Bologna Süreci'ne dâhil olan ülkelerin temsilcilerinden oluşmaktadır. BFUG'a ayrıca, Avrupa Komisyonu (European Commission), Avrupa Konseyi (Council of Europe), Avrupa Üniversiteler Birliği (European University Association, EUA), Avrupa Ulusal Öğrenci Birlikleri (The National Unions of Students in Europe, ESIB), Avrupa Yükseköğretim Kurumları Birliği (European Association of Institutions in Higher Education, EURASHE) ve UNESCO Yükseköğretim Merkezi (UNESCO-CEPES), BFUG'a danışman üye statüsünde dahil edilmişlerdir. Genel olarak, BFUG faaliyetlerini desteklemek üzere oluşturulan BFUG Yönetim Kurulu (BFUG Board)'nun görevleri, Sürecin başarılı bir şekilde yürütülmesini sağlamak, çalışma programının uygulanmasını takip ve koordine etmektir.

Takip edilecek yöntemler ile gelecek iki yıl içerisinde gerçekleştirilmesi planlanan öncelik alanlarını belirlemek ve son iki yıl içerisinde kaydedilen ilerlemeleri değerlendirmek üzere her iki yılda bir Bologna ülkeleri yükseköğretimden sorumlu Bakanlarının katılımı ile Bakanlar konferansı düzenlenmektedir. 1999'da Bologna'da gerçekleştirilen konferansın ardından 2001 yılında Prag'da, 2003'te Berlin'de, 2005 yılında Bergen'de ve son olarak da 2007 yılında Londra da yapılmıştır.

Bunların yanı sıra, Bakanlar Konferanslarında belirlenen öncelikli konular ile konferanslar sonunda yayımlanan bildirilerde belirtilen hedefler uygulanması ile ilgili güçlükler ve işbirliği kurulması hakkında "Bologna Seminerleri" adı altında, Avrupa'da pek çok seminer, toplantı ve çalıştaylar düzenlenmektedir.

Ulusal düzeyde Bologna Süreci, ülkelerin Yükseköğretimden sorumlu bakanlıkları, ulusal rektörler konferansları/komiteleri, ulusal üniversite birlikleri, ulusal öğrenci birlikleri ile kalite güvencesi kuruluşları, işverenler vb kuruluşlar tarafından yürütülmektedir.

Kurumsal düzeyde, Bologna Süreci, yükseköğretim kurumları, fakülteleri, bölümleri ile öğrenci ve öğretim görevlileri temsilcileri tarafından yürütülmektedir.

Bologna İzleme Grubu (Bologna Follow-Up Group – BFUG)

Bologna Süreci üye ülkeleri ve Avrupa Komisyonu (European Commission) temsilcilerinden oluşan, ve Avrupa Konseyi (Council of Europe), Avrupa Üniversiteler Birliği (European University Association, EUA), Avrupa Ulusal Öğrenci Birlikleri (The National Unions of Students in Europe, ESIB), Avrupa Yükseköğretim Kurumları Birliği (European Association of Institutions in Higher Education, EURASHE) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu – Yükseköğretim Merkezi (UNESCO-CEPES)'nin danışman üye statüsü ile yer aldıkları Bologna İzleme Grubu (BFUG), 2001 Prag Avrupa Bakanlar Konferansı'nda alınan kararla kurulmuştur.

Bologna Sürecinin gelişimi ve koordinasyonundan sorumlu olan BFUG'nin temel görevi sürecin öngördüğü hedeflerin gerçekleştirilmesi için alınacak önlemleri karara bağlamak ve süreç gelişimini takip etmektir.

BFUG, Yönetim Kurulu ve Sekreteryar'dan oluşmaktadır:

Sürecin başarılı bir şekilde yürütülmesini sağlamak, çalışma programının uygulanmasını takip ve koordine etmektir.

BFUG Yönetim Kurulu

BFUG'nin faaliyetlerini desteklemek üzere oluşturulan BFUG Yönetim Kurulu (BFUG Board)'nun görevleri, aşağıda belirtilmiştir:

- Bologna etkinliklerinin gerçekleştirilmesi için gerekli desteğin sağlanması,
- Bologna Süreci hedeflerine ulaşmayı amaçlayan yeni üyelere yardım edilmesi,
- Durum değerlendirmesinin hazırlık aşaması için gerekli faaliyetlerin koordine edilmesi,
- BFUG üyeleri ve/veya BFUG tarafından belirlenen özel konular üzerine uzman olan kişilerden Çalışma Grupları'nın oluşturulması,
- Bir sonraki Bakanlar Konferansı hazırlık sürecinin denetlenmesi ve idare edilmesi.

BFUG, Bologna Süreci hedeflerinin gerçekleştirilmesi için uygun ve gerekli gördüğü takdirde Yönetim Kurulu'nu çeşitli konularda görevlendirebilir. Ancak, resmi kararlar BFUG'un sorumluluğu dâhilindedir.

Sekreteryaya

Sekreteryaya'nın görevleri:

- Bir sonraki Bakanlar Konferansı'nın düzenlenmesine ilişkin işlerin yürütülmesi,
- BFUG ve Yönetim Kurulu tarafından verilen işlerin yürütülmesi ve
- BFUG ve Yönetim Kurulu'nun sorumluluğu altındaki Çalışma programının uygulanması ile ilgili görevlerin yerine getirilmesi.

EK III

ALMANYA (BAVYERA EYALETİ) VE TÜRKİYE'DE BAZI ÜNİVERSİTELERDE ÖĞRETİM GÖREVLİLERİ VE ÖĞRENCİLERLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

FRIEDRICH-ALEXANDER ÜNİVERSİTESİ ERLANGEN-NÜRNBERG COĞRAFYA BÖLÜMÜ ERLANGEN

T- DR. PINGOLD

Lise Öğretmenliği (Coğrafya) okuyan biri iki branşı kombineli şekilde okumalıdır. Örneğin, Coğrafya-İngilizce, Coğrafya-Almanca, Coğrafya-Kimya veya Coğrafya-Fizik gibi. Öğrenci seçimini öğreniminin başında belirlemesi gerekir. Bu iki branşı öğrenci hem bilimsel hem de öğretim teknikleri yönüyle almaktadır. Bu branş dersleri dışında pedagojik formasyon derslerini de almalıdır. Eğitim psikolojisi, eğitim sosyolojisi gibi. Öğrenci bu dersleri Erlangen'de alabileceği gibi Nürnberg'de de alabilir. 2008'den sonra Bologna süreci geldi. Öğrenci açısından eski sistemde tercihler çok farklı ve fazlaydı. Şimdi ise tercihler modüller altında öğrenciye şartlı olarak verilmektedir. Bologna sürecinin içinde Beçılır ve Master sistemi vardır. Beçılır normal üniversiteyi lisans dönemini bitirme sistemidir. Bologna sürecinin amacı Avrupa'da ortak bir eğitim sistemi oluşturmak farklılıkları ortadan kaldırarak üniversiteler arasında birlik sağlamak ve öğrenci değişimleri ile kültürlerin kaynaşmasını sağlamaktır. Öğrenim bittikten sonra öğretmen olmak için eyaletlerin belirlediği memuriyet yeterlilik sınavı adı verilen sınava girilir. Bu sınavdan alınan sonucun % 60 ile öğrenim süresince aldığı notların ortalamasının % 40 alınarak bu sonuca göre elde edeceği puana göre ataması yapılır. 2008'den önce % 100'lük kısmı memuriyet yeterlilik sınavı oluştururken 2008'den sonra değiştirilmiştir. Almanya'da üniversiteler eyaletten eyalete farklılık göstermektedir. Öğretim programları (LPO) Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir. Öğretmenlik yetiştirme yönetmeliği de eyaletlerde farklıdır. Alman Anayasası'nda eğitim eyaletlerin işidir yasası vardır. Merkezi yönetim buna karışmaz. Bundan dolayı eğitim-öğretim eyaletlerde farklılıklar göstermektedir. Öğretmenler de bundan dolayı eyalet memuru olmaktadır. Bavyera eyaletinde eğitim-öğretim diğer eyaletlere göre kaliteli olduğu için bütün eyaletlerde öğretmenlik yapabilir. Eğitim süresi 3-5 yıl arasında 6-10 sömestr ile 13'e kadar uzatma hakkı vardır. Bologna süreci bunu kısaltıyor. 5 yıl olan süre 3 yıla çekilebilmektedir. Almanya bundan dolayı üniversite bitirme yaşı ortalaması yüksek olan bir ülkedir.

3 yıllık bir eğitim son derece kısadır. Eski sistemde öğrencinin seçme serbestisi fazla iken yeniye göre bu sınırlanmakta ve zamanı daralmaktadır. Öğrenci herhangi bir sömestrde alınması gereken dersleri almak zorundadır. İyi bir eğitim için bilimsel olmalı ancak pratikle desteklemeli. Bir konu teorik olarak işlendiğinde o konu ile ilgili gezi ve gözlemler olmalıdır. Dersler yeni gelişmelere açık işlenmeli teknolojik imkânlardan faydalanılmalı. Google Earde gibi yeni medya tekniklerini derslere uygulamak. Bu üç temel ayak göz önünde tutularak konular işlenmeli. Eski sistemde öğrencilerin seminer yapmaları yeterliydi. Bu şekilde değerlendirme yapılıyordu. Bazıları lise eğitimi oldu gibi yeni sistemi eleştirmektedir. Memuriyet yeterlik sınavı üç bölümden oluşmaktadır. Bilimsel, pedagojik ve didaktik olmak üzere.

Liseler daha önce 9 yıl iken yeni sisteme göre 8 yıl olmuştur. Bu geçiş döneminde bir coğrafya öğretmeni fazlası açığa çıktı ise de kısa süre sonra bu fazlalık ortadan kaybolacaktır.

Eski sisteme göre öğrenci üniversiteyi 5 yılda bitiriyor, bu süre içinde ciddi her dersten sınav zorunluluğu yoktu. Bu durum öğrencilerin öğrendiklerini unutmasını sağlıyor ve memuriyet sınavında başarısız oluyorlardı. Memuriyet sınavına iki defa girme hakkı vardır. Eğer sınavı veremezse lise öğretmenliği yerine ortaokul ve ilkokul öğretmenliğini seçebilir. Bu şekilde devam edebilir. Kriterler ve sınav yönetmeliği Bakanlık tarafından belirlenmektedir. Üniversitelerin ders programları Bakanlık tarafından belirlenmekte üniversiteler bunu alarak ufak değişiklikler yapabilirler. Yapılan değişiklikler Bakanlık tarafından onaylanması gerekmektedir.

Şu an coğrafya öğretmeni ihtiyacı vardır. Fakat bu zaman içinde değişebilir. 2010 yılında 2011 yılında 9 yıllık liseler kalmıyor.

Bu bölüme her yıl 60-100 arasında öğrenci başlamaktadır.

FRIEDRICH-ALEXANDER ÜNİVERSİTESİ ERLANGEN-NÜRNBERG

U- Dipl. –Geogr. Birgit SCHWABE

LPO: Öğretmen İmtihan Yönetmeliği

Stadexamen: Devlet Öğretmen Yeterlilik Sınavı

Planları biz hazırlıyoruz bakanlığa gönderiyoruz. Bakanlık tarafından kontrol edilerek onaylanıyor. Eyalet meclisinde onaylanıyor ve üniversiteye geri gönderiliyor. Eyalette eğitim-öğretim işleri Eğitim Bakanlığı'na bağlıdır. Bayern eyaletinde öğretmenlik hakkını kazanan birisi Almanya'nın her yerinde öğretmenlik yapabilmektedir. Almanya'da en kaliteli eğitim Bayern eyaletinde verilmektedir.

Coğrafya Bölümü kontenjanı 45 olarak belirlendiğinde lise bitirme net ortalamasına göre müracaat edenler sıraya konmaktadır. En iyi ilk 45 kişi alınmaktadır. Numerus klausus (nota göre sıralama) baraj notu belirlenmesi, Coğrafya Bölümü için numerus klausus yoktur. Bu sınırlama öğrenci alma olayı üniversitenin merkez yönetimi tarafından yapılmaktadır. Üniversitelerin çıkardığı planlar uzun yıllar aynı kalabilmektedir. Değişmesi için ya konularda ya da sistemde değişikliğin olması gerekmektedir. 2008'de yeni sisteme geçilmesi sonucu planlarda değişiklik yapıldı. Kış semestrinde 2007-2008'de yeni sisteme geçildi. Öğretmenlik okuyanlar "beçılır" sisteminde okumaktalar. Öğrenci öğretmenlik istemiyorsa veya sınavı geçemezse yeni sisteme göre "Master"a devam edebilmektedir. Önceden böyle değildi.

Öğrencilerin derslerin seçimiyle ilgili fazla seçme hakları yoktur. Üniversite yönetiminde de haklara sahip değiller. Derslerin işleniş şekillerini hocalar karar vermektedir.

FRIEDRICH-ALEXANDER ÜNİVERSİTESİ ERLANGEN-NÜRNBERG EĞİTİM FAKÜLTESİ

V- Dr. POSCHARDT

Her eyalet kendi öğretmenini kendisi yetiştirmektedir. Anayasanın 30. maddesinde eğitim işinin eyaletlere bırakıldığı belirtilmektedir. Federal Cumhuriyet eğitim konusunda hiçbir şekilde karışma yetkisi yoktur. Eyaletler bu konuda özgürdürler. Türkiye ile karşılaştırıldığında Türkiye merkezidir.

Öğretmen yetiştirmeyi eski yeni diye ikiye ayırabiliriz. Bologna Projesi modüllerle eğitimi sunmaktadır. Bu durum bütün dünyada birliği sağlayacaktır. Bu açıdan çok olumlu bir adımdır.

LPO'da paragraf 22 önemli, Bayern'de öğretmen yetiştirmenin çerçevesini oluşturur. Didaktik, pedagojik ve branş dersleri 2010 itibarıyla tamamen yeni sistem geçerli olacaktır. Paragraf 32 pedagojik formasyon dersleri bütün branşlar için ve okullar için aynı verilmektedir.

Bologna Projesi'nin birçok iyi yönleri vardır. Öğretimi modül halinde vermektedir. Bu yüzden eski sistemle yeni sistem ayrı olarak devam etmektedir. Örneğin bir semestrde çocuklar 900 saat ders alacaklar. Bu öğrencilere gerekli kolaylığı sağlamak gerekli ki öğrenciler maddi sıkıntıdan dolayı çalışmak zorunda kalmassın. Öğrenci dışarıda haftada 15-20 saat çalışırsa o zaman her dönem için 900 saati toplam 7 dönemde bitiremezler. Çünkü 900 saat haftada 45 saat yapmaktadır. Yeni sistemde modüller içerisinde sınavlar ve seminerler (referead) vardır. Eski sistemde referead'larla da dersi geçmek mümkün iken yeni sistemde her dersten sınava girme zorunluluğu vardır. Bu durumu değiştirmesek öğrencilerin işi daha da zor olur. Son haftada 8 dersten sınav olmaları gerekli. Bu saçma, şimdiye kadar böyle bir şey yoktu. Bu yüzden üniversite yönetimi ve profesörler daha esnek olmak zorundalar. Fakat bunu yapacaklarını sanmıyorum. Bir diğer problem de profesörlerin kendilerini değiştirmek istememeleri. Bunları zorlayacak bir mekanizma da yoktur. İsterlerse yaparlar, istemezse yapmazlar.

Yeni sisteme uyarlanmış bir örnek vardır. Testte sorular ve literatür yer alıyor. Örneğin öğrencilerin 1-4'e kadar hazırlanmalarını istiyorum. Sonra teksti beraber yapıyoruz. Her hafta öğrenciler derse hazır geldikleri için dersten geri kalmaları olmuyor. Bu dağıtılan tekstlere para vermiyorlar. Üniversite karşılıyor. Bu durumda öğretim görevlilerinin derslere önceden ön hazırlık yapmak zorundalar. Bunu bu şekilde ben yaptıktan sonra aynı şekilde öğrencilerden bekliyorum. İlk haftada yapamayacaklarını düşünmüştüm. Fakat öğrenciler bu durumdan memnun kaldılar. Böylelikle derse hem hazır geliyorlar. Sene sonunda derslerde bir yığılma olmuyor. Eski sistemdeki öğrencilerin sundukları seminerleri düşünürsek çok sıkıcı, bazı öğrencilerin anlatım kabiliyeti olmadığından sıkıcı dersler oluyordu. Aslında üniversitede iş yapabilecek kişilerin öne çıkarılması gereklidir. 2010 yılına kadar bütün Avrupa Birliği ülkeleri tamamen bu sisteme geçmeleri gerekmektedir. Mesela Madagaskar'a öğrenci gönderiyorum. Orada okuyor bitirdiği modülleri burada saydırabilmektedir. Bu sistemin pozitif tarafı üniversitelerin bir araya gelmesi bu sayede önyargıların kırılmasıdır.

Bütün öğretmenlerin Beçılır ve Master okumalarını istiyorum. Hepsi aynı düzeyde aynı eğitimi alsınlar. İki yıllık öğretmenlik stajyerlik dönemini bir yıl olmasını istiyorum. Eksik kalan bir yılını da öğrenimi süresinde okuduğu dersleri pratikleriyle birleştirmeli. Bu sayede mesleki eğitimlerinin kalitesini arttırmalı. Şu andaki uygulama mesleki pratiğe dönük değildir. Öğrenciler çok fazla gereksiz şeyleri öğreniyorlar. Bu daha çok pratik istiyoruz anlamına gelmiyor. Yeni bir teori istiyoruz.

FRIEDRICH-ALEXANDER ÜNİVERSİTESİ ERLANGEN-NÜRNBERG COĞRAFYA BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ

1. Vera HEINELMANN

Lisede bölüm olarak da bu bölümü okuduğum için, öğretmenliği seviyordum. Eski sisteme göre öğrenim görüyorum.

Ne bekliyor: Bilgileri derinleştirmek ve ders verecek duruma gelmek. Öğrenim süresi çok kısa yetersiz. 6. Sömestrde zorunlu almam gereken dersleri bitirdim. Şu an seçmeli dersleri almaktayım. Yeni sistemdekiler daha kısa sürede daha çok ders almak zorundalar.

Bölüm bilimsel olarak yeterli fakat öğretme teknikleri açısından yetersiz. Bence bu şekildeki eğitim yanlış, daha çok bilimsel ağırlıklı, pratik uygulama az. Bunun için bir yıl boyunca okula gidip tecrübe edinerek pratik yapmak gerekir.

2. Suzanne SCHINLER

Dördüncü sömestr, yeni sistem, öğretmenlik. Hoşuma gittiği ve ilgimi çektiği için seçtim. Toplum, tabiat ve bilim harmonisi. Coğrafyanın yanında yan branş olarak Almanca okuyorum. Öğretme teknikleri açısından yetersiz buluyorum. Daha çok pratiğe dönük liselerle bağlantılı lise öğretmenleri ile bağlantılı derslerin nasıl anlatılacağı konusunda değişik durumlarda nasıl davranmama gerektiğini öğrenmek.

Hocalar bilgi açısından yeterli bazıları konuları daha iyi aktarabiliyor. Almanca bölümüne göre Coğrafya daha samimi ve sevecen.

Sorunlar daha çok yeni sisteme geçilmesinden kaynaklanıyor. Çözülmesi için yeni çalışma ve çabalar var. En büyük sorun yeni sistemin getirdiği her dersten sınav zorunluluğu. Lise gibi.

Sachsen eyaletinden geldim. Çünkü Bayern'de öğrenim gören bütün Almanya'da öğretmenlik yapabilmektedir. Saksonya'da okusaydım sadece orada öğretmenlik yapabilirdim.

3. René SCHAER

İkinci sömestr, yeni sistem Fiziki Coğrafya. Beçılır okuyor. Liseden beri ilgi duyuyorum. Jeomorfolojik oluşumlar ilgimi çekiyor. Öğretim elemanları iyi ve yeterli.

Vorlesung – Hoca anlatıyor

Seminar – Öğrenciler hazırladıkları konuları anlatırlar

Hayatseminar – Temel eğitimi alanlar katılabiliyor

Dersler büyük amfilerde işleniyor. İleriki dönemlerde küçük gruplarla dersler işleniyor. Öğrenim boyunca hafta sonu bir gezi ve bir defa 8-9 gün sürecek gezi yapmak zorunda. Gezileri öğrenciler finanse ediyor. Bölümden de yardım alıyorlar. Nürnberg'de oturduğu için burayı tercih etti.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ COĞRAFYA BÖLÜMÜ

Doç. Dr. Tuncer DEMİR, Bölüm Başkanı

Türkiye'de coğrafya bölümleri arasında birlik yoktur. Her bölüm kendi ders programlarını kendisi belirlemektedir. Öğretim görevlilerinin alanlarına göre dersler belirlenmektedir. Bizim bölümümüzde Fiziki Coğrafya'da sıkıntı vardır. Dersler % 50 oranla fiziki, % 50 beşeri olarak belirlenmekte.

Türkiye'de coğrafya eğitimi Avrupa'ya göre çok farklıdır. Her şeyden önce yurt dışında daha çok uygulamaya yönelik laboratuvarlar ve geziler ön planda iken branşlaşma vardır. Türkiye'de ise karışık her alanı bilme gibi bir zorunluluk vardır. Bu sadece coğrafyacının problemidir. Fakat son dönemde Türkiye'de de branşlaşmaya yönelik çalışmalar başlamıştır.

Türkiye'de yapılan yüksek lisans, doktora ve benzeri çalışmalar çok yüzeysel geniş alanları kapsamaktadır. Daha çok tasvir niteliği taşımaktadır. Ülkemizde coğrafyada branşlaşma eksik diyebiliriz.

Coğrafya eğitimi daha çok klasik olarak anlatılarak yapılmaktadır. Ders araç ve gereçlerinden fazla faydalanılmamaktadır. Anlatılan konular havada kalıyor ispatlanamıyor. Mesela Dicle ve Fırat'ın enerji potansiyeli yüksektir. İstatistikler değerlendirilmeden sonuçlara varılıyor.

Bizim bölümümüze gelen öğrenciler daha çok tesadüfi olarak gelmektedirler. Şimdiye kadar bir öğrenci birinci tercih olarak gelmiştir. Öğretim açısından imkânlarımız son derece sınırlıdır. Öğretmenler daha çok eğitim fakültelerinde öğretmenler de eğitim değillerdir. Dünyanın en zor işlerinden biri de ölçme ve değerlendirmedir. Bu da uzman eğitimcilerin işidir. Yükseköğretimde kontrol mekanizması yoktur. Avrupa Birliği uyum sürecinde Bologna süreci ile bu kontrol gelmektedir. Avrupa yükseköğretim alanı oluşturmaktadır. Avrupa ülkeleri ile koordinasyon sağlamaktadır.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ COĞRAFYA BÖLÜMÜ

W- ÖĞRENCİLERDEN

X- M. Erdal VURAL – 2. Sınıf 4. Sömestr

Coğrafya bölümü 1. dereceden tercih ederek gelmedim. Fakat cazip geldiği için tercih ettim, şu anda memnunum Coğrafya eğitimi almaktan. Bu bölümde akademisyen olarak devam etmek istiyorum. Öğretmen olmayı düşünmüyorum. Arkadaşlarıyla sohbetlerinde çoğunun tesadüfi olarak coğrafya bölümüne geldiklerini söylemekte. Ders olarak öğretim görevlilerini yetersiz buluyor. Öğretim görevlileri öğrencileri tatmin edici bilgiler veremiyor yetersizler alanlarında.

Arkadaşlarının çoğunun amacı öğretmen eğitimci olmak. Formasyon, pedagoji dersleri eğitim fakültesinden almak zorundalar.

Y- Okan KAYA – 4. Sınıf, 8. Sömestr

Liseden beri coğrafyayı sevdiğim için seçtim. Tercihlerde coğrafya ön plandaydı. Hedefim akademisyenlik. Derslerde eğitimleri yeterli bulmuyorum. Ders araç ve gereçleri yetersiz. CBS laboratuvarı var. Bunun yanında pedagojik formasyon derslerini almayı düşünüyorum.